

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Bc. Pavla Slezáková

**Autorskoprávní aspekty ochrany a vytěžování
dat**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Irena Holcová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 06.05.2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 161 764 znaků včetně mezer.

Pavla Slezáková

diplomantka

V Praze dne 6. 5. 2021

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí mé práce JUDr. Ireně Holcové za vstřícnost, cenné rady a veškerou pomoc při psaní práce. Dále bych chtěla poděkovat všem mým blízkým za neutuchající podporu.

Obsah

Úvod	1
1. Pojem data v právní vědě	5
2. Právní úprava aplikovatelná na data.....	8
2.1. Evropská právní úprava	8
2.2. Česká právní úprava	10
2.2.1. Absolutní práva k datům	10
2.2.2. Relativní práva k datům	12
2.2.3. Trestněprávní ochrana dat	16
3. Ochrana dat v právu duševního vlastnictví	19
3.1. Autorské právo a data	21
3.1.1. Obecný autorskoprávní rámec	21
3.1.2. Autorskoprávní ochrana dat	29
3.1.3. Autorskoprávní ochrana databází.....	36
3.2. Výlučná práva autora.....	41
3.2.1 Výjimky a omezení výlučných práv autora	47
3.3. Zvláštní právo pořizovatele databáze a data	49
4. Vytěžování dat.....	52
Závěr.....	60
Seznam použitých zkratk.....	63
Seznam použitých zdrojů	64
Abstrakt	72
Klíčová slova.....	72
Abstract	73
Keywords	73

Úvod

V minulých letech proběhla tzv. digitální revoluce, zapříčiněná prudkým rozmachem informačních a komunikačních technologií, která vedla k přeměně naší společnosti na společnost informační.¹ Ačkoliv počátky informační společnosti bývají zasazovány již do počátku 70. let 20. století,² k dovršení přeměny došlo v 80. letech spolu s rozvojem mikročipů a následným vznikem internetu.³

Rozvoj ICT⁴ od té doby ale nezpomalil – spíše naopak. Produkty založené na výpočetních technologiích se s dalším vývojem a současným poklesem cen staly téměř všudypřítomnými. Osobní počítače, fitness náramky nepřetržitě monitorující naše tělesné funkce či sportovní aktivitu, chytré mobilní telefony a další vymoženosti, z nichž velká část byla uvedena na trh jen několik málo let nazpět,⁵ se stávají nezbytnou součástí života ve 21. století. Neustále narůstá také počet lidí majících přístup k internetu, jenž je pro správnou funkci většiny moderních technologií nezbytný. Zatímco v roce 2012 bylo na světě 2,5 miliard uživatelů internetu,⁶ v dubnu 2020 to bylo již 4,57 miliard, tedy asi 59 % světové lidské populace.⁷

Se stoupající dostupností produktů ICT, rostoucím množstvím jejich uživatelů, ale také zvětšujícím se počtem produktů, které jednotliví uživatelé vlastní, raketově narůstá také množství dat, která tato zařízení každou vteřinu vyprodukují. Společnost Domo odhaduje, že během roku 2020 bude na každého člověka připadat asi 1,7 MB dat vyprodukovaných každou vteřinu.⁸ O prudkém zvyšování rychlosti tvorby nových dat svědčí to, že zatímco v roce 2019

¹ MYŠKA, M. *Práva k datům a software*. In: POLČÁK, Radim a kol. *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 656 s. ISBN 978-80-7598-045-8, s. 114.

² Srov. WEBSTER, F. *Theories of the Information Society*. Taylor & Francis Group, 2014, 417 s. ISBN 978-04-1571-878-3, s. 2.

³ CASTELLS, M. *The Information Age: Economy, Society and Culture, vol. I: The Rise of Network Society*. Cambridge, MA; Oxford, UK: Blackwell, 2000, 656 s. ISBN 978-1-405-19686-4. s 53-54.

⁴ Informační a komunikační technologie (z anglického Information and Communication Technologies). *Informační a komunikační technologie*. [online]. Wikipedie, 2016. [cit. 2020-11-9]. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Informační_a_komunikační_techologie.

⁵ Společnost Fitbit představila svůj měřič počtu kroků, který si uživatel připevnil na pásek, v roce 2009, a stala se tak jedním z průkopníků nositelné elektroniky zaměřující se na fitness. První chytré hodinky byly po úspěšné Kickstarterové kampani společnosti Pebble uvedeny na trh v roce 2013. WINCHESTER, H. A brief history of wearable tech. [online]. Wearable Ltd. 2015. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.wearable.com/wearable-tech/a-brief-history-of-wearables>.

⁶ Domo, Inc. *Data Never Sleeps 6.0*. [online]. Domo, Inc. 2018. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.domo.com/learn/data-never-sleeps-6>.

⁷ Domo, Inc. *Data Never Sleeps 8.0*. [online]. Domo, Inc. 2020. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.domo.com/learn/data-never-sleeps-8>.

⁸ Domo, 2018, op. cit.

tvořilo celý digitální vesmír 4,4 ZB⁹ dat, za pouhý jeden rok se počet dat, které lidstvo kdy vytvořilo, zdesetinásobí na předpokládaných 44 ZB do konce roku 2020.¹⁰

Tento bezprecedentní objem nově generovaných dat, který nemá v lidské historii obdoby, jen přispívá ke zrychlujícímu se tempu rozvoje nových technologií. Tvorba, sběr a následné zpracování dat urychluje pokrok i v takových oblastech lidské činnosti, o kterých by nás v souvislosti s daty a výpočetní technikou dříve nenapadlo uvažovat. Umělá inteligence a pokročilé postupy datové analýzy nyní mohou pomáhat zdravotníkům a vědcům s diagnostikou onemocnění¹¹ či se podílet na rozvoji vakcinace.¹² Své místo si pomalu vydobývají i v oblastech, ve kterých se na první pohled bez lidské kreativity neobejdeme, jako je hudba a umění obecně.¹³

S jejich výstupy se však setkáváme i v našem každodenním životě. Každé zobrazení příspěvku na sociální síti, naše interakce s ostatními uživateli, kliknutí na navrženou reklamu – to vše je pečlivě zaznamenáváno a následně personalizováno tak, aby to, čím jsme v online prostředí obklopeni, co nejlépe odpovídalo našim preferencím a zájmům. Získaná data jsou cenným artiklem, který může pomoci obchodníkům správně zacílit na potenciální nakupující, volebním stranám získat nové voliče, sociálním sítím zvýšit příjmy z reklamy prodloužením doby, kterou na nich jejich uživatelé tráví. Možnosti (nejen ekonomického) využití dat jsou téměř neomezené.

To vše dělá z dat jedno z nejdůležitějších aktiv 21. století, ne-li aktivum zcela nejcennější.¹⁴ S jejich rostoucím významem roste ale také počet případů jejich zneužití nebo

⁹ 1 ZB = 10²¹ B.

¹⁰ BULAO, J. How Much Data Is Created Every Day in 2020? [online]. TechJury.net, 2020. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://techjury.net/blog/how-much-data-is-created-every-day/#:~:text=2.5%20quintillion%20bytes%20of%20data%20are%20produced%20by,zettabytes%20will%20make%20up%20the%20entire%20digital%20universe..>

¹¹ LAGUARTA, J., HUETO, P. F., SUBIRANA, B. *COVID-19 Artificial Intelligence Diagnosis using only Cough Recordings*. [online]. IEEE Open Journal of Engineering in Medicine and Biology, 2020. [cit. 2020-10-12].

Dostupné z: [https://www.researchgate.net/publication/344930557_COVID-](https://www.researchgate.net/publication/344930557_COVID-19_Artificial_Intelligence_Diagnosis_using_only_Cough_Recordings)

[19_Artificial_Intelligence_Diagnosis_using_only_Cough_Recordings](https://www.researchgate.net/publication/344930557_COVID-19_Artificial_Intelligence_Diagnosis_using_only_Cough_Recordings)

¹² YONG, B., SHEN, J. LIU, X., et. al. An intelligent blockchain-based system for safe vaccine supply and supervision. *International Journal of Information Management*. [online]. Elsevier Ltd., 2020, 52. [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.10.009>.

¹³ FOX, R., KHAN, A. H., Artificial intelligence approaches to music composition. *Proceedings of the 2013 International Conference on Artificial Intelligence*. [online]. CSREA Press, 2013, 2, s. 575-581. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <http://worldcomp-proceedings.com/proc/p2013/ICA2548.pdf>

¹⁴ Prestižní britský týdeník The Economist v roce 2017 označil za vůbec nejcennější zdroj data, která z první příčky sesadila ropu. THE ECONOMIST. *The world's most valuable resource is no longer oil, but data*. [online]. The

alespoň využití značně kontroverzního. Pravděpodobně největší zneužití dat, které se dosud podařilo odhalit, se týká firmy Cambridge Analytica, která podvodně získala informace o více než 50 milionech uživatelích sociální sítě Facebook. Sesbíraná data se poté stala mocným politickým nástrojem, s jehož pomocí docházelo mimo jiné k manipulaci s veřejným míněním ve věci referenda o výstupu Velké Británie z Evropské unie či k ovlivnění průběhu prezidentských voleb v USA v roce 2016.¹⁵

Výše uvedené jasně ukazuje, jak nezbytné je vytvořit pro sběr a užití dat takový právní rámec, který je schopen reflektovat strmý nárůst významu dat, nové možnosti spojené s jejich analýzou a zejména ochránit ty, kteří by zneužitím dat mohli být poškozeni. Právní úprava se však zatím nestací přizpůsobovat prudkému technologickému rozvoji. Některé aspekty dat nejsou právem upraveny vůbec,¹⁶ na jiné sice lze aplikovat tradiční právní instituty, ale jejich užití není zcela korespondující s povahou moderních technologií.

Aby náš trh zůstal konkurenceschopný i v 21. století, je třeba vhodně nastavit právní režim, který bude další rozvoj datové ekonomiky nejen umožňovat, ale dokonce podporovat. Vytvoření jednotného trhu s daty je jedním ze strategických cílů Evropské unie v rámci utváření evropské digitální ekonomiky. Klíčové oblasti, které podle EU mohou nejvíce přispět k funkčnímu datovému trhu, jsou zejména dohled nad přísným dodržováním pravidel EU na ochranu soukromí, osobních údajů a hospodářské soutěže, volný pohyb dat na území EU, ale zároveň také dostatečná ekonomická a právní ochrana tvůrců dat, která jim dovolí udržet kontrolu nad užitím dat.¹⁷

Data ani zdaleka nemají význam jen pro růst ekonomiky a zlepšování hospodářských výsledků. Svou roli mohou sehrát i při řešení některých zásadních otázek, před jejichž vyřešením naše společnost stojí. Patří mezi ně boj proti klimatickým změnám a za zachování příznivého životního prostředí, vytvoření účinné obrany proti rostoucímu počtu dezinformací šířících se společností či aktuální boj s vysoce nakažlivou nemocí, která ohrožuje životy po celém světě.

Economist, 2017. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>.

¹⁵ Více o celé kauze v článku CADWALLAR, C., GRAHAM-HARRISON, E., Revealed: 50 million Facebook profiles harvested for Cambridge Analytica in major data breach. *The Guardian*. [online]. Guardian Media Group, 2018 4/4, str. 1-6. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/17/cambridge-analytica-facebook-influence-us-election>

¹⁶ Často diskutovanou a dosud uspokojivě nevyřešenou otázkou například je, kdo je vlastně „vlastníkem“ dat, která jsou o nás nepřetržitě sbírána. K tomu více např. DETERMANN, Lothar. No One Owns Data. *Hastings Law Journal*. 2018, Vol. 70, Issue 1, s. 7 a násl.

¹⁷ Evropská komise. Evropská strategie pro data. Evropská unie, 2020, s. 1. ISBN 978-92-76-16022-9. 3 s.

Zpřístupnění dat napříč různými oblastmi lidské činnosti a sdílení dat mezi veřejným a soukromým sektorem má potenciál přispět ke vzniku spokojenější, zdravější a bohatší společnosti, a to nejen díky rozvoji vědeckého výzkumu a akademického bádání, ale také díky podpoře podnikání a investic do moderních efektivnějších technologií.¹⁸

Tato diplomová práce se zabývá právě problematikou vztahu dat a práva, s hlavním zaměřením na právo autorské. Důraz je kladen na právní úpravu vytěžování dat, zejména ve světle nově přijaté Směrnice 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu,¹⁹ kterou se členské státy zavázaly implementovat do června 2021. Je to totiž hlavně správné nastavení rovnováhy mezi zájmy nositelů autorských práv k datům a jinými zainteresovanými skupinami, co může podpořit investice do inovací a růst datové ekonomiky, a rozšíření dosahu výjimek pro vytěžování dat je jedním ze způsobů, jak této rovnováhy dosáhnout.

V první, obecné části se krátce věnuji tomu, jak pojem data (a s ním související pojem informace) právo chápe a definuje, a kriticky hodnotím, zda je toto pojetí v souladu s přírodními zákony a potřebami moderní společnosti.

Druhá část představuje různá právní odvětví, která jsou způsobilá poskytovat ochranu datům a právním vztahům z dat vyplývajícím.

Třetí část práce se zabývá vztahem dat a práv duševního vlastnictví (zejména práva autorského). Tento obor práva je nejdříve představen obecně, jsou vysvětleny základní principy a vztah mezi právní úpravou národní, evropskou a mezinárodní. Následně je již podrobně analyzováno, jakým způsobem dopadá autorské právo a zvláštní právo pořizovatele databáze na právní vztahy vznikající při užití dat a za splnění jakých podmínek lze data autorským právem (resp. zvláštním právem pořizovatele databáze) chránit.

Poslední část práce se věnuje pojmu vytěžování dat. Dochází k popisu současného stavu právní úpravy a změn, které zavádí Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu, a zhodnocení, zda jsou přijaté změny schopné dostát očekávání a vytvořit v Evropské unii takové právní prostředí, které podporuje rozvoj vědy a výzkumu a umožňuje EU zůstat i nadále konkurenceschopnou a nezaostávající za severoamerickými či asijskými státy.

¹⁸ Evropská komise. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 19.2.2020: Evropská strategie pro data. COM(2020) 66 final.

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.

1. Pojem data v právní vědě

Předtím, než se budu věnovat jednotlivým variantám právní ochrany dat, je třeba pozastavit se nad tím, jak je v právní vědě pojem data jako taková chápán. Spolu s ním se budu zabývat také souvisejícím pojmem informace, který bývá v právu s pojmem data nesprávně zaměňován²⁰ či od něj nedůsledně a nedostatečně odlišován.²¹ Jednou z příčin neustálené aplikace obou pojmů je velké množství odlišných kontextů a oblastí, ve kterých jsou tyto pojmy užívány.²² Možným důvodem záměny a synonymního používání pojmů v zákonných textech může být také snaha zákonodárce o to, aby nedocházelo k příliš častému opakování výrazů v jedné větě,²³ případně přání předejít případným výkladovým sporům tím, že v ustanovení zákona použije oba příbuzné pojmy.²⁴

Problém nevhodného zacházení s oběma pojmy a jejich nedostatečné definování se netýká pouze českého práva (a českých výrazů data a informace). Jako příklad z anglického jazyka uvádí Janeček²⁵ užití výrazů „data“ a „information“ v Nařízení (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (dále také GDPR), ve kterém zákonodárce pojem personal data (osobní data)²⁶ zaměňuje s pojmem personal information (osobní informace)²⁷ či pouhým information (informace),²⁸ aniž by vysvětlil, zda k použití odlišného výrazu dochází z konkrétního důvodu, nebo obě slova považuje za zaměnitelná synonyma a jedná se pouze o stylistické rozhodnutí.

Vztahem a významem obou pojmů se v českém právním prostředí dlouhodobě zabývá prorektor pro rozvoj, legislativu a informační technologie Masarykovy univerzity doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D. V článku *Informace a data v právu*²⁹ kritizuje zejména nepochopení

²⁰ ZEMAN, J. *Ochrana dat a informací*. In: MAISNER, M., a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 978-80-7357-638-7 s. 108.

²¹ KOŠČÍK, M. *Duševní vlastnictví k výzkumným datům*. In: KOŠČÍK, M., POLČÁK, R., MYŠKA, M., HARAŠTA, J. *Výzkumná data a výzkumné databáze. Právní rámec zpracování a sdílení vědeckých poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-952-7, s. 25.

²² MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 114.

²³ ZEMAN, 2011, op. cit., s. 109.

²⁴ Tamtéž, s. 110.

²⁵ JANEČEK, V. *Ownership of personal data in the Internet of Things*. Elsevier Ltd.: *Computer law & security review* 34 [online]. 2018. s. 1039-1052. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364918300487?via%3Dihub>.

²⁶ Viz článek 4 odst. 1 GDPR.

²⁷ Viz recitál 6 GDPR.

²⁸ Viz článek 4 odst. 1 GDPR.

²⁹ POLČÁK, 2016, op. cit., s. 72.

samotného jádra fenoménu informace a snahu o její právní regulaci v rozporu s její přirozenou podstatou.³⁰

Polčák ve své teorii informace vychází ze zjištění přírodních věd, především z poznatků teoretické kybernetiky.³¹ Informaci chápe jako „*fenomén, který lze z pohledu člověka popsat pouze v čase,*“ nikoliv jako statický jev, jak je povětšinou informace nesprávně chápána právem.³² Pro potřeby práva ji definuje jako „*konkrétně aktualizovanou organizaci, která je důsledkem spojení dat, okolností jejich vzniku a času.*“³³ Vymezuje se proti pojímání informace jako sekundárního objektu právního vztahu čili jako věci v právním smyslu.³⁴ Informace je podle Polčáka ale způsobilá být primárním objektem právního vztahu, tedy účelem právní regulace.³⁵ Tohoto účelu lze pak dosáhnout odpovídající úpravou práv k efektům užití dat.³⁶

Nemá-li právo zacházet s pojmy informace a data v rozporu s jejich přirozeností, musí právo oba pojmy důsledně rozlišovat. Data musí právo upravovat takovým způsobem, aby „*efektem byla informace, to však za situace, kdy z kvality dat nelze přímo dovodit jejich informační potenciál.*“ Při normotvorbě je proto zásadní zejména „*identifikace a popis efektu, který je pro informaci v určité souvislosti klíčový.*“ Jako příklad Polčák uvádí ochranu (či zachování) pověsti člověka, která je efektem klíčovým pro úpravu práva na ochranu osobnosti a ochranu osobních údajů, nebo reálný ekonomický efekt, který je rozhodující pro autorskoprávní normy upravující zpřístupňování autorských děl.³⁷

Na rozdíl od informace chápe Polčák data jako statický statek, který lze kvalitativně a kvantitativně postihnout. Za neefektivní však považuje pojímat dat jako taková jako předmět absolutních práv.³⁸ Polčák *de lege ferenda* za nejvhodnější způsob právní ochrany dat označuje zakotvení práv (jak absolutních, tak relativních)³⁹ ne k datům, ale k „*různým souvislostem jejich existence, typicky k formě a důsledku jejich použití.*“⁴⁰ Bez ohledu na typ dat nebo na příslušné právní odvětví (právo na ochranu soukromí, právo duševního vlastnictví apod.) je podle Polčáka

³⁰ Tamtéž, s. 74.

³¹ Tamtéž, s. 67.

³² Tamtéž, s. 74.

³³ Tamtéž, s. 80.

³⁴ Polčák zde vychází z Knappova pojetí právního vztahu, které rozlišuje mezi primárním a sekundárním objektem právního vztahu. Podrobněji viz KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995, str. 203 a násl.

³⁵ POLČÁK, 2016, op. cit., s. 76.

³⁶ Tamtéž, s. 78.

³⁷ Tamtéž, s. 81.

³⁸ Tamtéž, s. 82-84.

³⁹ Tamtéž, s. 86.

⁴⁰ Tamtéž, s. 83.

s povahou dat slučitelné právo na užití dat, právo k užítku,⁴¹ kdy užitek, který z dat získáváme, je právě užitek informační.⁴²

V českém právní prostředí nepanuje ohledně tohoto tématu absolutní shoda (mnohost názorů byla ostatně nastíněna již na začátku této kapitoly). Jako zástupce odlišného názoru budiž uveden vedoucí katedry soukromého práva a civilního procesu Univerzity Palackého v Olomouci prof. JUDr. Ivo Telec, CSc. V článku *Držba informací* Telec opakovaně hovoří o informaci jako o věci v právním smyslu, a to věci nehmotné.⁴³ Rozšiřujícím výkladem § 987 a násl. občanského zákoníku⁴⁴ dochází k závěru, že informaci lze za splnění určitých podmínek držet. Za způsobilé držby považuje takové nehmotné věci (včetně informací či některých osobních údajů), k nimž nejsou zákonem přiznána absolutní práva, a „*kteřé lze právním jednání (tudiž i ocenitelně) převést na jiného a které zároveň připouštějí trvalé nebo opakované „použití“ či „využití“*“.⁴⁵

Ostatně pojetí informace jako věci v právním smyslu není v české právní literatuře nijak výjimečné. Koukal ve svém komentáři k § 496 občanského zákoníku informaci opakovaně označuje za věc nehmotnou.⁴⁶ Svoboda informaci za nehmotnou věc v právním smyslu považuje v případě, že je schopná pro některý ze subjektů práv nabývat ekonomické hodnoty a „*zároveň za situace, kdy subjekt, který je jejím původcem, ji zpřístupní jako možný předmět soukromoprávních vztahů a tato informace objektivně má alespoň potenciální majetkovou hodnotu*“.⁴⁷

Uvedené názory představují jen malý hled do složitosti tematiky pojetí pojmů „informace“ a „data“ v právu. Lze shrnout, že pojetí těchto pojmů v českém právu není konzistentní a *de lege ferenda* by bylo vhodné oba pojmy jasně definovat a důsledně odlišovat.

⁴¹ Tamtéž, s. 86.

⁴² MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 118.

⁴³ Za věc v právním smyslu označuje také data, ačkoliv v textu používá synonymní pojem „údaje“.

⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴⁵ TELEC, I. *Držba informací. Právní rozhledy*. [online] 2014, č. 4. [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: beck-online.cz.

⁴⁶ KOUKAL, P. § 496 *Věci hmotné a nehmotné*. In: LAVICKÝ, P., a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 1758.

⁴⁷ SVOBODA, K. § 496 *Věci hmotné a nehmotné*. In: DVOŘÁK, J., FIALA, F., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2020. 1624 s. ISBN 978-80-7598-656-6. [cit. 2021-02-22]. Dostupné po registraci z: noveaspi.cz.

2. Právní úprava aplikovatelná na data

V platném právu existuje celá řada právních oblastí, které mohou v určitých kontextech upravovat data a jejich užití, ať se již jedná o předpisy na úrovni národní, evropské či mezinárodní. Cílem této kapitoly není detailně rozebrat všechny právní oblasti, které mohou být na data za splnění zákonných podmínek aplikovány, ale pouze stručně představit, jaké právní instituty připadají pro zajištění ochrany dat v úvahu.

2.1. Evropská právní úprava

Na úrovni práva Evropské unie v současnosti neexistuje ucelený systém právních předpisů, který by poskytoval komplexní ochranu datům a všem souvislostem jejich existence. Nalezneme zde však několik předpisů, které se – ačkoliv ochrana dat není jejich primárním účelem – k datům vztahují a které datům poskytují ochranu buď univerzálně napříč různými obory, nebo upravují užití dat v určitém sektoru.

Základním předpokladem pro úspěšné rozvíjení evropského jednotného digitálního trhu a růst datové ekonomiky EU je zajištění volného pohybu dat na území Evropské unie. Volnému pohybu dat byly v minulosti kladeny překážky v podobě požadavků jednotlivých členských států, aby poskytovatelé služeb zpracování údajů umísťovali data na určitém území, čímž byla omezována svoboda usazování a volného pohybu služeb.⁴⁸ Zatímco volný pohyb osobních údajů byl zakotven již v roce 1995 směrnicí o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů⁴⁹ (později nahrazené nařízením GDPR,⁵⁰ které volný pohyb osobních údajů zachovává), volný pohyb neosobních údajů nebyl v EU garantován až do roku 2018, kdy došlo k přijetí nařízení o rámci pro volný tok neosobních údajů v Evropské unii.⁵¹ Fakticky tak došlo ke zřízení páté svobody na vnitřním trhu EU, tedy svobody volného pohybu dat.⁵² Zákaz stanovování požadavků na lokalizaci neosobních údajů (vyjma případů odůvodněných ochranou veřejné bezpečnosti) má znásobit příležitosti pro výzkum a vývoj a

⁴⁸ Recitál 3, recitál 4 nařízení o rámci pro volný tok neosobních údajů v Evropské unii.

⁴⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.

⁵⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

⁵¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1807 ze dne 14. listopadu 2018 o rámci pro volný tok neosobních údajů v Evropské unii.

⁵² *Volný pohyb dat se má stát pátou svobodou vnitřního trhu*. In: Evropský parlament. [online]. 04-10-2018. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/economy/20180601STO04817/volny-pohyb-dat-v-eu-je-prilezitost-i-pro-ceske-firmy.

usnadnit kooperaci firem, univerzit a výzkumných společností, to vše za účelem podpoření rozvoje inovací v EU.⁵³

Předpisem tvořícím obecný právní rámec ochrany osobních údajů (neboli osobních dat)⁵⁴ na území Evropské unie je obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Kromě této obecné úpravy poskytuje zvláštní ochranu osobním údajům při elektronické komunikaci směrnice o soukromí a elektronických komunikacích.⁵⁵ Tato směrnice by měla být nahrazena připravovaným nařízením o soukromí a elektronických komunikacích, které si klade za cíl zajistit uživatelům elektronických komunikací vyšší ochranu soukromí a uzpůsobit právní úpravu aktuálnímu vývoji komunikačních služeb.⁵⁶

Data lze chránit také prostřednictvím právní úpravy obchodního tajemství. Za účelem podpory investic do výzkumu a vývoje byla v roce 2016 přijata směrnice o ochraně obchodního tajemství,⁵⁷ která má napomoci ochraně zdrojů vynaložených v oblasti inovací a rozvoje. Institut obchodního tajemství umožňuje chránit jak obchodní, tak technická data, která jsou daný subjekt cenná a která mají za účelem zachování konkurenční výhody zůstat důvěrná.⁵⁸

Poslední oblastní evropského právní úpravy, která může na některá (kvalifikovaná) data dopadat, je právo duševního vlastnictví, konkrétně autorské právo a právo k databázím. Těmto oblastem se budu podrobněji věnovat v následujících kapitolách.

Kromě dosud zmíněných právních předpisů, které lze s výjimkou směrnice o soukromí a elektronických komunikacích aplikovat napříč různými ekonomickými segmenty, existuje v právním řádu Evropské unie řada předpisů upravujících užití dat specificky v rámci určitého

⁵³ Recitál 6 Nařízení o rámci pro volný tok neosobních údajů v EU.

⁵⁴ Zatímco český překlad GDPR používá označení osobní *údaje*, anglická jazyková verze používá výraz *personal data* (tedy osobní data). Dle Slovníku spisovné češtiny jsou výrazy *údaje* a *data* synonymní, český překlad osobní údaje byl pravděpodobně zvolen pouze z toho důvodu, že slovní spojení osobní údaje je ustálenější než spojení osobní data. *Internetová jazyková příručka*. [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=%C3%BAdataj>

⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).

⁵⁶ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES (nařízení o soukromí a elektronických komunikacích) v konečném znění COM/2017/010 final - 2017/03 (COD).

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním.

⁵⁸ VAN ASBROECK, Benoit; DEBUSSCHE, Julien; CÉSAR, Jasmien. Building the European Data Economy: Data Ownership White Paper [online]. Bird&Bird. 2017. 142 s. [2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2017/global/data-ownership-in-the-context-of-the-european-dataeconomy>. s. 29.

sektoru. Patří mezi ně například nařízení REACH,⁵⁹ které má za úkol přispívat k ochraně lidského zdraví a životního prostředí prostřednictvím transparentního poskytování dat o chemických látkách, nebo směrnice o zdravotnických prostředcích,⁶⁰ která upravuje mimo jiné povinnost sdílení dat o průběhu a výsledcích preklinických a klinických studií při vývoji nových léků.⁶¹ Další parciální úpravu nakládání s daty najdeme také v oblasti potravinářství, dopravy, finančnictví, energetiky či životního prostředí.⁶²

2.2. Česká právní úprava

Stejně jako v evropské legislativě ani v českém právní řádu nenalezneme komplexní systém ochrany dat ve všech jejich podobách a souvislostech užití. Neexistuje zde žádný obecný předpis, který by definoval a sjednocoval základní pojmy a principy českého datového práva, ačkoliv ochranu datům může v určitých případech poskytnout řada právních předpisů.⁶³ Ochrana dat tak zůstává roztržštěná napříč předpisy z různých právních oblastí.

Za splnění zákonných podmínek lze datům v různých kontextech poskytnout absolutní či relativní právní ochranu. Při neoprávněném zásahu do práv spojených s daty přichází v úvahu jak ochrana soukromoprávní, tak ochrana veřejnoprávní, a to prostředky práva správního a trestního.⁶⁴

2.2.1. Absolutní práva k datům

Subjektivní práva absolutní povahy jsou způsobilá poskytovat ochranu vůči všem ostatním právním subjektům, působí *erga omnes*.⁶⁵ Jedná se o taková práva, u nichž „určitému, individuálně neurčenému subjektu práv odpovídá povinnost neurčitého počtu blíže neurčených

⁵⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES.

⁶⁰ Směrnice Rady 93/42/EHS ze dne 14. června 1993 o zdravotnických prostředcích, kterou s účinností od 26. 5. 2021 nahrazuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/745 ze dne 5. dubna 2017 o zdravotnických prostředcích.

⁶¹ Osborne Clarke LLP. Legal study on Ownership and Access to Data. [online]. 2016. ISBN 978-92-79-62181-9. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0bec895-b603-11e6-9e3c-01aa75ed71a1/language-en>.

⁶² VAN ASBROECK, 2017, op. cit., s. 16.

⁶³ ZEMAN, 2011, op. cit., s. 112.

⁶⁴ Tamtéž, s. 115.

⁶⁵ GERLOCH, A. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1. s. 153.

*subjektů povinnosti, přičemž se tato povinnost omezuje na nekonání něčeho*⁶⁶ – tedy na nerušení oprávněného ve výkonu jeho práva.

Absolutní majetková práva a jim odpovídající povinnosti ostatních subjektů může založit pouze zákon.⁶⁷ Tím je v českém právním řádu obecný občanský zákoník, který zakotvuje absolutní majetková práva věcná, ale i některé zvláštní předpisy, jako je autorský zákon⁶⁸ zakotvující výlučná osobnostní a majetková autorská práva,⁶⁹ či další předpisy upravující právo duševního vlastnictví.⁷⁰

Jaká tedy existují absolutní práva k datům jako takovým, datům prostým (nekvalifikovaným) a datům kvalifikovaným?

Jak již bylo řečeno, občanský zákoník do českého právního řádu zakotvuje absolutní majetková práva k věci, práva věcná. Než se budu věnovat tomu, zda se k datům mohou vztahovat věcná práva, je třeba určit, zda lze vůbec považovat data za věc v právním smyslu.

Občanský zákoník v § 489 stanoví, že *„věc v právní smyslu (...) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“* Věci dále dělí na hmotné a nehmotné. Nehmotnými věcmi jsou *„práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.“*⁷¹ Definice nehmotné věci je tak v občanském zákoníku pojata velmi široce – Svoboda uvádí, že *„jestliže svébytná a nehmatatelná či neviditelná část vnějšího světa není ani subjektem soukromých práv ani relativním majetkovým právem (...) podle části čtvrté,⁷² jde o nehmotnou věc ve smyslu § 496 odst. 2.“*⁷³ Vycházíme-li z tohoto názoru, nelze vyloučit možnost kvalifikace dat jako věci, a to věci nehmotné.

⁶⁶ KNAPP, V., LUBY, Š. *Československé občanské právo. Díl I. 2.* přepracované a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1974. 587 s. s. 270.

⁶⁷ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 118.

⁶⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

⁶⁹ TELEČEK, I., TŮMA, P. *Autorský zákon, 2. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2019. 1320 s. ISBN 978-80-7400-748-4. s. 136-142.

⁷⁰ Těmito dalšími předpisy, upravujícími práva průmyslového vlastnictví, je například zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví; č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích; č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a další.

⁷¹ Srov. § 496 občanského zákoníku.

⁷² Pozn. autorky: autor zde mluví o části čtvrté (relativní majetková práva) občanského zákoníku.

⁷³ SVOBODA, In: DVOŘÁK, J., FIALA, F., ŠVESTKA, 2020, [cit. 2021-02-22].

Ačkoliv občanský zákoník stanovuje, že „[v]še, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím,“⁷⁴ nelze automaticky předpokládat, že se na nehmotnou věc vztahuje vlastnické právo ve smyslu § 1012 občanského zákoníku. Subjektivní vlastnické právo se totiž tradičně vztahuje pouze k hmotným věcem.⁷⁵ Limit v § 979 občanského zákoníku, kterým zákonodárce omezuje použití ustanovení o věcných právech na práva jen v případě, „pokud to jejich povaha připouští a není-li zákonem stanoveno jinak,“ je nutné rozšířit i na jiné věci bez hmotné podstaty.⁷⁶ Lze tudíž shrnout, že občanský zákoník nezakládá žádné absolutní majetkové právo k datům jako takovým,⁷⁷ ačkoliv data lze teoreticky kvalifikovat jako věc v právním smyslu.

Kromě věcných práv zakotvených v občanském zákoníku je další logickou možností, vyplývající zejména z nehmotné povahy dat, aplikovat na data ochranný režim práv duševního vlastnictví. K ochraně dat je vhodné zejména právo autorské a zvláštní právo pořizovatele databáze, naopak práva průmyslová mají pro ochranu dat pouze omezený význam.⁷⁸ Ani práva duševního vlastnictví nezakládají absolutní majetkové právo k datům jako takovým, ale jsou způsobilá poskytovat ochranu některým datům kvalifikovaným. Ostatně ani v evropském, ani v mezinárodním právu momentálně nenajdeme právní předpis, jenž by zakotvoval speciální ochranný režim v podobě absolutního práva k prostým (nekvalifikovaným) datům.⁷⁹ Problematice práv duševního vlastnictví se budu podrobněji věnovat v další kapitole.

2.2.2. Relativní práva k datům

Právo relativní povahy působí na rozdíl od práv absolutní povahy pouze mezi konkrétními subjekty, je uplatňováno výhradně mezi stranami konkrétního závazku (*inter partes*).⁸⁰ Relativní majetková práva vznikají na základě určité právní skutečnosti. Občanský zákoník v § 1723 odst. 1 výslovně vyjmenovává smlouvu, protiprávní čin a obecně také jakoukoliv jinou právní skutečnost,⁸¹ která je k tomu podle právního rádu způsobilá.⁸²

⁷⁴ Srov. § 1011 občanského zákoníku.

⁷⁵ KOUKAL, In: LAVICKÝ, 2014, op. cit., s. 1755

⁷⁶ Tamtéž, s. 1758.

⁷⁷ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., S. 119.

⁷⁸ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 121.

⁷⁹ DETERMANN, 2018, op. cit., s. 12.

⁸⁰ GERLOCH, 2013, op. cit., s. 153.

⁸¹ Tou je například konstitutivní rozhodnutí orgánu veřejné moci.

⁸² HULMÁK, M. § 1723 [Zdroje závazku]. In: HULMÁK, M. a kol., *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0. s. 14.

Relativní majetková práva poskytují stranám větší svobodu upravit si právní vztahy podle své vůle, nežli je tomu u absolutních majetkových práv. Výčet smluvních typů uvedený v občanském zákoníku⁸³ má pouze demonstrativní charakter, strany spolu mohou uzavřít i inominátní (nepojmenovanou) smlouvu, která není jako zvláštní smluvní typ upravena v občanském zákoníku ani v jiném zákoně.⁸⁴ Při sjednávání smlouvy a jejího obsahu jsou strany omezeny právním řádem,⁸⁵ a to zejména kogentními ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku – strany se nemohou odchýlit od ustanovení zákona, pokud to zákon výslovně zakazuje, nebo pokud by takové odchýlení bylo v rozporu s veřejným pořádkem, došlo by jím k porušení dobrých mravů či práva týkajícího se postavení osob. Tato široká smluvní volnost je projevem soukromoprávního principu autonomie vůle.⁸⁶

Zatímco možnost vztažení absolutních majetkových práv na data je jen omezená a netýká se prostých dat, ale výhradně dat kvalifikovaných, relativní majetková práva jsou prostředkem, kterým lze jednoduše zajistit ochranu jakýchkoli dat ve vztahu k jiným právním subjektům. Výhodou smluvně založených práv k užití dat, která nejsou chráněna autorským zákonem, je fakt, že se na ně nevztahují zákonné výjimky a omezení limitující rozsah ochrany poskytované absolutními právy,⁸⁷ jako je omezení pořizovatele databáze ve prospěch uživatele za účelem dovoleného nepodstatného vytěžování databáze⁸⁸ nebo dovoleného podstatného vytěžování databáze pro účely vědecké či vyučovací.^{89,90} Ochranu dat lze smluvně zajistit nejen inter partes, ale do určité míry také vůči třetím osobám (například smlouvou o mlčenlivosti).⁹¹

Specifickým relativním právem, které je způsobilé poskytovat ochranu datům a jejich užítku, je právo na ochranu proti nekalé soutěži, pod níž jako speciální skutková podstata spadá také ochrana obchodního tajemství.⁹² Povinnost zajistit dostatečnou právní ochranu před nekalou

⁸³ Jednotlivé smluvní typy jsou upraveny v § 2055 a následujících občanského zákoníku.

⁸⁴ HULMÁK, M., § 1746 [Typy smluv]. In: HULMÁK, M. a kol., *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0. s. 138.

⁸⁵ Srov. § 1725 občanského zákoníku.

⁸⁶ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R., § 1724 (Pojem smlouvy). In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník – Komentář – Svazek V (relativní majetková práva I. část)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9. [cit. 2021-02-28]. Dostupné po registraci z: www.noveaspi.cz

⁸⁷ Zákonné výjimky a omezení absolutních práv jsou kogentní povahy, není-li v ustanovení uvedeno jinak; proto jsou-li data chráněna autorským zákonem, nelze tyto výjimky a omezení smluvně vyloučit.

⁸⁸ Srov. § 91 zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

⁸⁹ Srov. § 92 písm. b) zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

⁹⁰ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 157.

⁹¹ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 113.

⁹² Mezi odborníky nepanuje shoda o charakteru obchodního tajemství. Úprava obchodního tajemství je systematicky zařazena do dílu občanského zákoníku nazvaného „Rozdělení věcí“. Někteří autoři uvádí, že obchodní tajemství je věcí v právním smyslu (a to věcí nehmotnou) a jeho ochrana „ve smyslu věci je dána přímo občanským zákoníkem (§

soutěží vyvěrá z mezinárodních závazků, které Česká republika přijala přistoupením k Pařížské unijní úmluvě.⁹³

Úprava nekalé soutěže je zařazena do části čtvrté – relativní majetková práva, hlavy III – závazky z deliktů. Nekalosoutěžní ochrana tedy nemá absolutní charakter, ale jde „o relativní ochranu, kdy je rušitel zavázán z deliktu.“⁹⁴ Generální klauzule zakazuje v hospodářském styku takové jednání, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže (je třeba odlišovat od obecných dobrých mravů, které nalezneme například v § 1 odst. 2 ObčZ)⁹⁵ a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům.⁹⁶

Nekalá soutěž je deliktem ohrožovacím, při zákonem reprobovaném jednání nemusí dojít ke způsobení újmy jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, postačí, že je jednání objektivně způsobilé takovou újmu způsobit.⁹⁷ Aktivně legitimovaná osoba⁹⁸ se vůči rušiteli může domáhat zdržení se nezákonného jednání či odstranění závadného stavu (využit zabraňovacích právních prostředků),⁹⁹ případně také požadovat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení (využit kompenzačních právních prostředků).¹⁰⁰

V § 2976 odst. 2 ObčZ zákonodárce nabízí demonstrativní výčet zvláštních (pojmenovaných) skutkových podstat, jejichž naplněním dochází ke spáchání deliktu nekalé soutěže. Kromě těchto zákonných skutkových podstat se s přibývajícím rozhodovací praxí soudů

1040-1042) a působí erga omnes“ – tedy má absolutní charakter. Vedle této absolutní ochrany je pak obchodní tajemství chráněno také relativně, a to právem na ochranu proti nekalé soutěži. (srov. LOCHMANOVÁ, L. *Právní úprava obchodního tajemství*. První rozhledy [online]. 2020, č. 3. [cit. 2021-05-01] Dostupné z: beck-online.cz). Jiní autoři se proti možnosti chránit obchodní tajemství absolutním vlastnickým právem vymezují a tvrdí, že „[o]chrana obchodního tajemství dle NObčZ nezakládá žádná absolutní majetková práva [...], ale pouze práva relativní (ochranu vůči subjektu jednajícím v rámci hospodářské soutěže).“ (srov. KOUKAL, Pavel. *Obchodní tajemství v novém občanském zákoníku*. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 2013, č. 4, s. 467-475. [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5660>. s. 474.) Bez ohledu na neshody ohledně toho, zda občanský zákoník zakládá k obchodnímu tajemství také absolutní práva, platí, že ochrana poskytovaná obchodnímu tajemství právem na ochranu proti nekalé soutěži má relativní charakter, proto je o ní pojednáváno v této části.

⁹³ Srov. čl. 10bis Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidované v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934 a v Lisabonu dne 31. října 1958.

⁹⁴ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 157.

⁹⁵ ONDREJOVÁ, D., *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. Komentář. § 2972-2990*. Praha: C. H. Beck, 2014. 384 s. ISBN 978-80-7400-522-0. s. 42

⁹⁶ Srov. § 2976 odst. 1 občanského zákoníku.

⁹⁷ ONDREJOVÁ, 2014, op. cit., s. 45.

⁹⁸ Aktivně legitimovanou osobou ve sporu z nekalé soutěže může být soutěžitel, zákazník, právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků a tzv. jiná osoba dotčená nekalou soutěží.

⁹⁹ ONDREJOVÁ, 2014, op. cit., s. 252.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 253.

ustavily tzv. soudcovské skutkové podstaty, které vznikly v důsledku judikatorního výkladu jedné z podmínek generální klauzule, a to pojmu „dobré mravy soutěže.“¹⁰¹

Úprava nekalé soutěže zakazuje jakékoliv nakládání s daty, které kumulativně naplňuje všechny tři podmínky stanovené generální klauzulí.¹⁰² Kromě této obecné úpravy je pro ochranu dat významná zvláštní skutková podstata porušení obchodního tajemství, jejímž prostřednictvím Česká republika plní svůj mezinárodněprávní závazek poskytovat nekalosoutěžní ochranu nezveřejněným informacím, který vyplývá pro členské státy Světové obchodní organizace z dohody TRIPS.^{103,104} Občanský zákoník v § 504 definuje obchodní tajemství jako „*konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.*“ Typickou skutečností ve smyslu § 504 jsou data¹⁰⁵ v podobě seznamu zákazníků,¹⁰⁶ výrobního postupu, informace o podnikatelském záměru a strategii apod.¹⁰⁷

Ochranu obchodnímu tajemství neposkytuje pouze občanský zákoník, ale i normy pracovního práva. Dle § 301 písm. d) zákoníku práce (dále také ZákP)¹⁰⁸ jsou zaměstnanci povinni „*řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy podnikatele.*“ Neplněním této povinnosti ve formě porušení obchodního tajemství vzniká zaměstnanci odpovědnost za škodu podle § 250 a násl. zákoníku práce.¹⁰⁹

Kromě obecných povinností zaměstnanců, zakotvených v § 301 ZákP, ukládá zákoník práce některé další povinnosti zajišťující ochranu obchodního tajemství některým zvláštním kategoriím zaměstnanců. Ustanovení § 276 odst. 3 ZákP definuje, co se z pohledu zákoníku práce rozumí pojmem „důvěrná informace,“ a stanoví povinnost pro zástupce zaměstnanců (resp. jejich členy) zachovávat mlčenlivost ohledně informací, které jim byly výslovně poskytnuté jako důvěrné. Ustanovení § 303 stanoví vyjmenovaným kategoriím zaměstnanců nad rámec

¹⁰¹ Tamtéž, s. 54.

¹⁰² MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 157.

¹⁰³ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.

¹⁰⁴ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 158.

¹⁰⁵ Pro klasifikaci jako obchodní tajemství musí tato data kumulativně splňovat podmínky § 504.

¹⁰⁶ ZEMAN, In: MAISNER, 2011, op. cit., s. 130.

¹⁰⁷ SVOBODA, K., § 504 *Obchodní tajemství*. In: DVOŘÁK, J., FIALA, F., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2020. 1624 s. ISBN 978-80-7598-656-6. [cit. 2021-02-28]. Dostupné po registraci z: noveaspi.cz.

¹⁰⁸ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

¹⁰⁹ SVOBODA, In: DVOŘÁK, 2020, op. cit., [cit. 2021-02-28].

povinností ostatních zaměstnanců povinnost „zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu zaměstnání a které v zájmu zaměstnavatele nelze sdělovat jiným osobám“¹¹⁰ a povinnost „nezneužívat informaci nabytých v souvislosti s výkonem zaměstnání ve prospěch vlastní nebo někoho jiného.“¹¹¹

Také členové orgánů obchodní korporace mají povinnost zachovávat obchodní tajemství ve smyslu § 504 ObčZ. Porušením obchodního tajemství se dopustí zejména jednání, které je v rozporu s péčí řádného hospodáře.¹¹² Dojde-li k takovému jednání, je člen orgánu povinen obchodní korporaci vydat, o co se v souvislosti s takovým jednáním obohatil; vznikla-li obchodní korporaci při takovém jednání újma, má obchodní korporace po členovi orgánu obchodní korporace, který se jednání v rozporu s péčí dobrého hospodáře dopustil, právo požadovat náhradu vzniklé újmy.¹¹³

Důvěrným informacím a sdělením poskytuje ochranu při sjednávání smluv § 1730 odst. 2 ObčZ (vůči kterému je ochrana obchodního tajemství v poměru speciality).¹¹⁴ Pokud si při sjednávání smlouvy strany vymění důvěrný údaj nebo sdělení, dbají, aby nedošlo k jejich zneužití či nezákonnému prozrazení.¹¹⁵ Důvěrnými daty nejsou všechna data, ale pouze ta, která „za důvěrná některá ze stran označí nebo jejichž důvěrnost vyplývá z kontextu jednání o smlouvě.“¹¹⁶ Při porušení zákonné povinnosti ochrany důvěrných dat vzniká poškozené straně právo na náhradu vzniklé škody dle § 2910 ObčZ,¹¹⁷ pokud se takovým jednáním strana obohatí, je navíc povinna vydat vše, o co se bezdůvodně obohatila.¹¹⁸

2.2.3. Trestněprávní ochrana dat

Rozvoj ICT přinesl lidstvu nové nepřeborné možnosti, zároveň s ním došlo ale také k nárustu kriminality, která je proti moderním technologiím zaměřena nebo která je prostřednictvím moderních technologií páchána. Od roku 2011, kdy se v ČR začaly případy

¹¹⁰ § 303 odst. 2 písm. b) ZákP.

¹¹¹ § 303 odst. 2 písm. d) ZákP.

¹¹² Srov. § 51 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech.

¹¹³ SVOBODA, In: DVOŘÁK, 2020, op. cit., [cit. 2021-02-28].

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 159.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 160.

¹¹⁸ HULMÁK, M., § 130 [Záznamy]. In: HULMÁK, M. a kol., *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0. s. 65.

kybernetické kriminality¹¹⁹ sledovat, dochází k setrvalému nárůstu počtu evidovaných případů – do roku 2019 se jejich počet téměř zešestinásobil z 1502 případů v roce 2011 na 8417 v roce 2019.¹²⁰

Se stoupající hodnotou dat se zvyšuje motivace pachatelů trestných činů na data útočit a nezákonnými způsoby je pro sebe získávat, proto je důležité poskytovat jim náležitou ochranu také prostředky trestního práva. Trestněprávní ochranu datům a informacím zajišťují tři skupiny ustanovení: ustanovení chránící specificky počítačová a elektronická data, ustanovení chránící čistotou užívání počítačových sítí a počítačových programů a ustanovení chránící informace a data obecně.¹²¹

Neoprávněné nakládání s daty může naplnit hned několik skutkových podstat trestných činů a ohrozit či poškodit různé chráněné zájmy – majetek, hospodářskou soutěž, ochranu osobnosti a soukromí a další.¹²² Nejčastěji¹²³ dojde k naplnění skutkové podstaty trestného činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací.¹²⁴ Ustanovení § 230 trestního zákoníku obsahuje dvě skutkové podstaty – první odstavec směřuje k ochraně důvěrnosti počítačových dat; druhý odstavec chrání integritu a dostupnost počítačových dat,¹²⁵ přičemž nemusí dojít k neoprávněnému získání přístupu k datům, tj. k porušení důvěrnosti dat.¹²⁶ Trestáno je jednání vztahující se k datům samotným, jako je jejich neoprávněné užití, manipulace s nimi či jejich falzifikace.¹²⁷

Zatímco pro trestnost jednání uvedeného v § 230 trestního zákoníku je třeba úmyslu, ustanovení § 232 trestního zákoníku poskytuje ochranu datům i v případě zavinění ve formě hrubé nedbalosti. Trestný čin poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti chrání data před zásahy vzniklými v důsledku porušení

¹¹⁹ Kybernetická kriminalita neboli kyberkriminalita není ani teoreticky, ani judikatorně jednotně definována. Pro zjednodušení lze shrnout, že se jedná o trestnou činnost spáchanou v kyberprostoru; kyberkriminalita je jednou ze složek počítačové kriminality. SMEJKAL, V. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. s. 128. ISBN 978-80-7380-720-7. s. 23.

¹²⁰ Policie ČR. *Kyberkriminalita*. [online]. Policie ČR, ©2020. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>.

¹²¹ ZEMAN, In: MAISNER, 2011, op. cit., s. 116.

¹²² Tamtéž, s. 120.

¹²³ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 170.

¹²⁴ Srov. § 230 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹²⁵ GRIVNA, T., § 230 *Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací*. In: ŠÁMAL a kol., *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 2304

¹²⁶ Tamtéž, s. 2308.

¹²⁷ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 170.

povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, ze zákona nebo ze smlouvy, je-li činem na majetku způsobena značná škoda.¹²⁸

Hned několik trestných činů je způsobilých ochrany dat v souvislosti s porušením práv na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.¹²⁹ Neoprávněné nakládání (buď i z nedbalosti) s kvalifikovanými daty v podobně osobních údajů postihuje § 180 TZ. Trestněprávní odpovědnost za porušení tajemství neveřejného přenosu počítačových dat je zakotvena v § 182 TZ.¹³⁰ Data uchovávaná v soukromí před neoprávněným úmyslným zveřejněním, zpřístupněním nebo jiným použitím (tj. „*před realizací jejich informačního potenciálu*“¹³¹) chrání ustanovení § 183 TZ. Přípravné jednání směřující ke spáchání trestného činu porušení tajemství dopravovaných zpráv a neoprávněného přístupu k počítačovému systému kriminalizuje ustanovení § 232 TZ upravující trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a heslo k počítačovému systému a jiných takových dat.¹³²

Nedovolená manipulace s daty v podobě obchodního tajemství, které je chráněno také ustanoveními občanského zákoníku o nekalé soutěži, může v případě, že jí pachatel získá neoprávněné výhody ve větším rozsahu či v takovém rozsahu způsobí ostatním soutěžitelům či spotřebitelům újmu, založit trestněprávní odpovědnost za úmyslný trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže.¹³³

¹²⁸ GŘIVNA, In: ŠÁMAL, 2012., op. cit., op. cit., s. 2323.

¹²⁹ Srov. část druhá, hlava II, díl 2 TZ: Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.

¹³⁰ ZEMAN, In: MAISNER, 2011, op. cit., s. 116.

¹³¹ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 172.

¹³² ZEMAN, In: MAISNER, 2011, op. cit., s. 119.

¹³³ Srov. § 248 trestního zákoníku.

3. Ochrana dat v právu duševního vlastnictví

Právo duševního vlastnictví naplňuje ústavní požadavek na zajištění zákonné ochrany práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti, který je formulován v článku 34 Listiny základních práv a svobod.¹³⁴ Jedná se o soubor norem práva soukromého (přestože některá z těchto práv vznikají na základě veřejnoprávní skutečnosti¹³⁵ – například výlučné právo využívat patent a poskytnout souhlas k jeho využívání vzniká úředním rozhodnutím o udělení patentu na vynález).¹³⁶

Právo duševního vlastnictví se vztahuje k systému práv absolutní povahy, která jsou přiznávána k vymezenému okruhu nehmotných statků coby výtvořů duševní povahy, jejichž vnímání a užívání je nezávislé na čase, místě a hmotném nosiči.¹³⁷ Práva duševního vlastnictví jsou zvláštními právy soukromými, upravenými zvláštními předpisy. Tyto předpisy jsou ve vztahu speciality k občanskému zákoníku. Jak vyplývá z § 9 odst. 2 a § 3029 ObčZ, občanský zákoník nezasahuje do úpravy zvláštních práv, je však na práva duševního vlastnictví subsidiárně aplikovatelný.¹³⁸

K nehmotným výsledkům duševní činnosti se mohou vztahovat výlučná (absolutní) majetková práva, ale také výlučná (absolutní) osobnostní práva, jejichž předmětem jsou takové výsledky duševní činnosti, které jsou zároveň výtvořy jako tvůrčími projevy osobní povahy (např. autorská díla, umělecké výkony). Zatímco absolutní majetková práva jsou státem (či společenstvím států v případě mezinárodních smluv) přiznávána, absolutní osobnostní práva stát uznává, jelikož se jedná o práva člověku vrozená, na státu nezávislá, a ten proto může stanovit pouze způsob jejich výkonu či zajistit jejich ochranu soudní mocí.¹³⁹

Rozvoj ICT staví právo duševního vlastnictví před mnohé dosud netušené výzvy digitálního světa, ve kterém se předměty ochrany, které byly jednou převedeny do digitální

¹³⁴ Srov. čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

¹³⁵ TELEC, I., *Autorské právo a práva související jako součást práv k duševnímu vlastnictví*. In: SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5. s. 35.

¹³⁶ Srov. § 11 a § 34 odst. 3 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

¹³⁷ HOLCOVÁ, I. *§ 1 Předmět úpravy*. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 27 a násl.

¹³⁸ Tamtéž, s. 21.

¹³⁹ TELEC, In: SRSTKA a kol., 2019 op. cit., s. 36.

podoby, šíří mezi uživateli ICT bezprecedentní rychlostí,¹⁴⁰ životní cyklus digitálního obsahu se zkracuje a zajištění adekvátní právní (ale i technické) ochrany je čím dál složitější. Zákonodárce je postaven před nelehký úkol najít křehkou rovnováhu mezi dostatečnou ochranou duševního úsilí autorů (a s tím související stimulací jejich kreativity) a funkčním systémem výjimek z absolutních práv, který chrání před zkosnatěním hospodářství a koncentrací výsledků výzkumu a inovací jen do rukou několika velkých subjektů.

Právo duševního vlastnictví se k zajištění ochrany dat pro jejich nehmotnou podobu implicitně nabízí. Jak však bylo uvedeno výše, k datům jako takovým není v českém právním řádu konstruován žádný zvláštní systém právní ochrany s povahou absolutního práva.¹⁴¹ Právo duševního vlastnictví tak může za splnění zákonných podmínek chránit pouze data kvalifikovaná. V následujících kapitolách práce bude podrobněji rozebrána jedna z oblastí práva duševního vlastnictví, prostřednictvím které lze dosáhnout ochrany dat, a to oblast autorského práva. Krátce se zmíním také o zvláštním právu pořizovatele databáze.

Vedle již zmíněných práv představují velkou skupinu práv duševního vlastnictví práva průmyslového vlastnictví, která ale nemají pro ochranu dat velký význam. Jediná oblast, která může určitou míru ochrany datům poskytnout, je známkové právo.¹⁴² Po implementaci směrnice o ochranných známkách¹⁴³ došlo ke změně právní úpravy ochranné známky a nyní jí může být jakékoliv označení, které je způsobilé odlišit výrobky nebo služby různých osob a které lze vyjádřit takovým způsobem, jenž umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany.¹⁴⁴ Na rozdíl od předcházející úpravy již označení nemusí být schopné grafického znázornění.¹⁴⁵ Okruh dat, která lze známkovým právem chránit, se tedy rozšířil, přesto je známkové právo pro ochranu dat jen málo významné.

¹⁴⁰ WALDFOGEL, J., *How Digitization Has Created a Golden Age of Music, Movies, Books and Television* [online]. Journal of Economic Perspectives, 2017. č. 3, s. 195-214. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.31.3.195>. s. 195.

¹⁴¹ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 113.

¹⁴² Tamtéž, s. 121.

¹⁴³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.

¹⁴⁴ Srov. § 1a zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ Srov. § 1 zákona č. 441/2003 Sb. ve znění zákona č. 196/2017 Sb.

3.1. Autorské právo a data

3.1.1. Obecný autorskoprávní rámec

Autorské právo je upraveno zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Jak je patrné již z jeho názvu, kromě práva autorského garantuje některým ostatním osobám i další subjektivní práva, která s autorským právem souvisí, a pořizovateli databáze zvláštní právo k jím pořizené databázi. Celkem osm samostatných subjektivních práv je taxativně vymezeno v § 1 autorského zákona.

Autorské právo je jedním ze zvláštních soukromých práv. Na vhodnosti považovat jej za čistě soukromé právo však nepadá mezi odbornou veřejností úplná shoda – podle Polčáka je toto zařazení problematické z pohledu zájmové a mocenské teorie rozlišování soukromého a veřejného práva, ale i z čistě pragmatického pohledu, že je část sporných otázek vyplývajících z autorského práva rozhodována ve správním řízení, případně soudním řízení správním¹⁴⁶ (jedná se zejména o kolektivní správu práv a správní delikty upravené v autorském zákoně).¹⁴⁷ Přes tyto sporné aspekty potvrdil zařazení autorského práva mezi práva soukromá Nejvyšší soud České republiky v usnesení ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 30 Cdo 739/2007,¹⁴⁸ soukromoprávní klasifikaci podporuje také například dohoda TRIPS, které ve své preambuli deklaruje, že práva k duševnímu vlastnictví (tedy i práva autorská) jsou práva soukromá.¹⁴⁹

Účelem autorského práva je poskytovat ochranu nehmotným výsledkům umělecké a vědecké tvorby.¹⁵⁰ Schopnost a potřeba tvořit je nerozlučně spjatá s osobností člověka. Autorské právo tak naplňuje nejen požadavek čl. 34 odst. 1 Listiny na zákonnou ochranu výsledků tvůrčí duševní činnosti, ale vztahuje se také k další lidským právům, jako je právo na svobodné myšlení, vědecké bádání a uměleckou tvorbu,¹⁵¹ ochranu osobnosti,¹⁵² svobodu slova, na informace¹⁵³ a další. Jelikož se autorské právo dotýká široké palety lidských práv, je velmi

¹⁴⁶ Srov. POLČÁK, R., § 1 *Předmět úpravy*. In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 35.

¹⁴⁷ HOLCOVÁ, I. *Diplomová práce* [elektronická pošta]. Message to: paja.slezakova@gmail.com. 24. dubna 2021. [cit. 2021-05-01]. Konzultace k diplomové práci.

¹⁴⁸ POLČÁK, R. In: POLČÁK, R. a kol., 2020, op. cit., s. 34.

¹⁴⁹ TELEČ, In: SRSTKA a kol., 2019, op. cit., s. 35.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 42.

¹⁵¹ Srov. čl. 15 odst. 1 a 2 Listiny.

¹⁵² Srov. čl. 10 odst. 1 Listiny.

¹⁵³ Srov. čl. 17 odst. 1 Listiny.

důležité (a zároveň složité) v zákonné úpravě vyvážit všechny chráněné zájmy a dosáhnout jejich proporcionální ochrany.¹⁵⁴

Kromě tohoto přirozenoprávního účelu nelze opomenout ani aspekt hospodářský. Autorské právo přispívá k ochraně investic vložených do vědy a výzkumu, do rozšiřování kultury a vzdělanosti, čímž podporuje také rozvoj, zkvalitňování a modernizování hospodářství a činností s ním spojených.¹⁵⁵

Pro české autorské právo je charakteristické v zásadě dualistické pojetí, které navazuje na tradiční dualistické pojetí francouzské.¹⁵⁶ Francouzské striktně dualistické pojetí není však přebráno zcela, vhodnější se proto jeví označovat český koncept za monistický s prvky dualismu¹⁵⁷ či kvazidualistický. Ačkoliv tedy ustanovení § 10 autorského zákona rozděluje autorské právo na výlučná (absolutní) práva osobnostní a výlučná (absolutní) práva majetková, přesnější by bylo mluvit o oprávněních převážně osobnostních a převážně majetkových.¹⁵⁸

Výlučných osobnostních a majetkových práv se autor nemůže vzdát a nemůže je ani převést.¹⁵⁹ V případě smrti autora dochází k zániku osobnostních práv (autorství a právo na obsahovou integritu díla přestává být atributem autora a stává se atributem díla),¹⁶⁰ zatímco práva majetková nezanikají a stávají se předmětem dědictví.¹⁶¹

Česká právní úprava autorského práva samozřejmě neexistuje v právním vakuu, nezávisle na ostatních státech a mezinárodních organizacích. Kromě mezinárodních smluv, jejichž je ČR smluvní stranou, českou legislativu ovlivňují a formují zejména právní předpisy Evropské unie a mezinárodní smlouvy, jichž smluvní stranou je samotná EU a které jsou podle čl. 216 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen SFEU)¹⁶² závazné jak pro orgány Unie, tak pro

¹⁵⁴ POLČÁK, 2020, op. cit., s. 33.

¹⁵⁵ TELEČ, In: SRSTKA a kol., 2019, op. cit., s.43.

¹⁵⁶ Srov. důvodovou zprávu k § 10 a 11 vládního návrhu zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

¹⁵⁷ TELEČ, TŮMA, 2019., op. cit., s. 140.

¹⁵⁸ HOLCOVÁ, I., § 10 Obsah autorského práva. In: HOLCOVÁ, I. a kol. Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s.129.

¹⁵⁹ S převodem absolutních majetkových práv, který je zákonem zakázán, nelze zaměňovat poskytnutí licence jako oprávnění k výkonu práva dílo užít, která je právem relativním, vzniklým na základě licenční smlouvy.

¹⁶⁰ POLČÁK, R. § 11. In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 113.

¹⁶¹ HOLCOVÁ, I., §12 Právo dílo užít. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 140.

¹⁶² Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (2016/C 202/01).

členské státy. Pro správné pochopení dané problematiky je proto třeba stručně představit, jaká pravidla, ovlivňující výslednou podobu české úpravy, jsou zakotvena na nadnárodní úrovni.

Mezinárodní autorské právo

Ačkoliv dochází k neustálému rozvoji a rozšiřování mezinárodního právního rámce upravujícího autorské právo, dosud v něm není zakotven žádný univerzální nástroj, který by poskytoval ucelenou a jednotnou ochranu autorským dílům, ať už se jedná o díla umělecká či vědecká. Pro usnadnění mezinárodního obchodu, ochranu investic a podporu šíření kulturního bohatství mezi sebou státy uzavírají dvoustranné a vícestranné mezinárodní dohody, které odlišná pojetí národního autorského práva sbližují a pomáhají překlenout odlišnosti v jednotlivých národních úpravách.

Mezinárodní smlouvy zaručují pouze minimální mezinárodní standard ochrany autorských děl, a to prostřednictvím závazků, které na sebe smluvní strany převzaly a jimž musí přizpůsobit jednotlivé národní úpravy. Přestože národní normy ve skutečnosti často poskytují vyšší úroveň ochrany, než jaká je požadována mezinárodními smlouvami, mezinárodní závazky mají významnou interpretační úlohu. V případě rozporu mezi dikcí národní a mezinárodní úpravy dochází ke sjednocování výkladu díky pravidlu, že znění mezinárodní smlouvy má přednost před zněním národní normy.¹⁶³

Jednou z primárních zásad práva duševního vlastnictví je zásada teritoriality neboli „*princip státně územně omezené právní ochrany nehmotných majetkových hodnot*.“¹⁶⁴ Základním východiskem této zásady je, že každý stát nezávisle na ostatních určuje, zda, v jakém rozsahu a za jakých podmínek poskytuje ochranu právům duševního vlastnictví, a tato ochrana se vztahuje jen na právní jednání uskutečněné na území tohoto státu.¹⁶⁵ Případné soudní spory se tak neřídí právem státu vzniku autorského díla či nositele práv k dílu, ale rozhodným právem je právo státu

¹⁶³ DOBŘIČOVSKÝ, T., *Mezinárodní smlouvy, úmluvy a dohody týkající se autorského práva a práv souvisejících*. In: SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5. s. 378.

¹⁶⁴ TELEČEK, In: SRSTKA, 2019, op. cit., s. 38.

¹⁶⁵ LUNDSTEDT, L. *Territoriality in Intellectual Property Law : A comparative study of the interpretation and operation of the territoriality principle in the resolution of transborder intellectual property infringement disputes with respect to international civil jurisdiction, applicable law and the territorial scope of application of substantive intellectual property law in the European Union and United States* [online]. Stockholm, 2016., [cit. 2021-03-01]. 585 s. Doctoral thesis. Supervisor: LEVIN, M. Dostupné z: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-133470>. s. 1-2.

ochrany (*lex loci protectionis*).¹⁶⁶ To přináší (kromě pozitivních) také negativní důsledky, mimo jiné v podobě odlišné úrovně ochrany díla v různých státech, překážek v mezinárodním obchodu či nejasností v přeshraničních autorskoprávních vztazích. Mezinárodní právo proto kromě minimálních standardů ochrany zakotvuje také zásady cizineckého režimu, které stanoví, jakým způsobem se národní úprava uplatní na cizí státní příslušníky.¹⁶⁷

Národní úprava se na cizího nositele práv může uplatnit ve třech různých režimech. Nejužší ochranu cizincům poskytuje **zásada materiální reciprocity**. Ta ve státě ochrany garantuje cizinci jen takovou ochranu, jaká by byla poskytnuta státnímu příslušníku státu ochrany ve státě, jehož je cizinec státním příslušníkem.¹⁶⁸ Použití této zásady je vhodné zejména ve chvíli, kdy se od sebe národní úpravy značně liší.

Zásada formální reciprocity (zásada národního zacházení) požaduje, aby bylo s cizinci zacházeno stejně, jako by bylo zacházeno se státními příslušníky státu ochrany bez ohledu na to, jakou ochranu jim (či příslušníkům státu ochrany) poskytuje stát jejich původu. Je zakázána jakákoliv diskriminace cizinců v porovnání s domácími subjekty a cizinci jsou plně asimilováni do režimu domácí právní úpravy. Tato zásada je nejpoužívanější a je součástí všech významných mezinárodních autorskoprávních smluv.

Poslední používanou zásadou, která zajišťuje nejširší rozsah ochrany, je **zásada nejvyšších výhod**. V tomto režimu jsou cizincům ve státě ochrany poskytována všechna práva, jaká jsou přiznána příslušníkům jiných států. Uzavření mezinárodní smlouvy tak vede nejen k úpravě vztahů mezi smluvními stranami, ale výhody z ní plynoucí se vztahují i na příslušníky státu v režimu nejvyšších výhod.¹⁶⁹

Nejvýznamnější roli hrají v mezinárodním právu multilaterální dohody, z nichž některé sdružují téměř všechny státy světa. Nejvíce dohod je uzavřeno a spravováno prostřednictvím Světové organizace duševního vlastnictví.¹⁷⁰ Patří mezi ně Revidovaná úmluva bernská,¹⁷¹

¹⁶⁶ DOBŘICHOVSKÝ, In: SRSTKA a kol., 2019, op. cit., s. 379.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 380.

¹⁶⁸ World Intellectual Property Organization (WIPO). *Guide to the Copyright and Related Right Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms* [online]. WIPO, 2003. 317 s. [2021-03-01]. Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf. ISBN 978-92-805-1200-7. s. 306.

¹⁶⁹ DOBŘICHOVSKÝ, In: SRSTKA a kol., 2019, op. cit., s. 381.

¹⁷⁰ World Intellectual Property Organization – WIPO.

¹⁷¹ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914, a revidovaná v Římě dne

Smlouva WIPO o autorském právu¹⁷² či Smlouva WIPO o ochraně výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů.¹⁷³ Mezinárodní autorskoprávní dohody vznikají také v rámci Světové obchodní organizace, která spravuje mimo jiné zásadní smlouvu pro mezinárodní obchod, a to Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).¹⁷⁴

Evropské autorské právo

Jelikož i ve státech Evropské unie vychází národní úpravy autorského práva z principu teritoriality,¹⁷⁵ jsou si evropští zákonodárci již dlouho vědomi potřeby harmonizovat jednotlivé úpravy za účelem usnadnění nakládání s autorskými díly a zajištění volného pohybu zboží a služeb chráněných autorským právem. S rozvojem informačních technologií se navíc problémy vyvstávající z rozdílů v právních předpisech členských států EU a nutnost je efektivně řešit znásobily.

Ačkoliv bylo na poli EU v posledních 30 letech přijato množství autorskoprávních předpisů, nelze tuto oblast ani zdaleka považovat za zcela unifikovanou.¹⁷⁶ Zatímco původní Smlouva o založení Evropského společenství z roku 1957 ani autorské právo, ani právo duševního vlastnictví výslovně nezmiňovala, od ratifikace Lisabonské smlouvy¹⁷⁷ v roce 2009 v primárním právu nalezneme požadavek na „vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii,“ a to v článku 118 Smlouvy o fungování Evropské unie. Ten žádá také „zavedení centralizovaného režimu pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu“ práv duševního vlastnictví na úrovni EU.

Nejvyužívanějším nástrojem pro dosažení těchto cílů je přijímání a následná transpozice směrnic. Méně častým instrumentem jsou nařízení, která však mají oproti směrnicím tu výhodu,

2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971.

¹⁷² Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském uzavřená v Ženevě dne 20. prosince 1996.

¹⁷³ Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech umělců a o zvukových záznamech uzavřená v Ženevě dne 20. prosince 1996.

¹⁷⁴ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která byla uzavřena v Marrákeši dne 15. dubna 1994.

¹⁷⁵ Největší rozdíly pramení z odlišného pojetí autorského práva v kontinentálním a angloamerickém typu právní kultury. Ani po odchodu Spojeného království z Evropské unie nepřestává být otázka překlenutí těchto rozdílů relevantní, jelikož z anglosaské tradice vychází také právo irské.

¹⁷⁶ ŽIKOVSKÁ, P., *Právo Evropské unie týkající se autorského práva a práv souvisejících*. In: SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5. s. 394.

¹⁷⁷ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01).

že nevyžadují transpozici do národních právních řádů, jsou přímo použitelná a účinná a závazná již okamžikem jejich přijetí (či od data v nařízení určeném).¹⁷⁸

Nepostradatelnou roli při dotváření podoby evropského autorského práva hraje také Soudní dvůr Evropské unie (dále SDEU), který poskytuje závaznou interpretaci evropských předpisů a přispívá tak k jejich další harmonizaci. Kromě soudního řešení sporů, které z evropského práva vyvstávají, je jeho klíčovým úkolem autoritativní rozhodování o předběžných otázkách, které mu mohou (a v některých případech musí) předkládat národní soudy. Výklad poskytnutý SDEU se přivtěluje interpretovanému ustanovení a je závazný nejen pro daný případ, ale v souladu daným výkladem jsou povinny rozhodovat soudy a orgány všech členských států, stejně jako orgány unijní.¹⁷⁹

Právní předpisy upravující autorské právo na úrovni Evropské unie jsou přijímány od počátku devadesátých let. První vlna intenzivní legislativní činnosti byla v roce 2001 završena schválením tzv. informační směrnice,¹⁸⁰ která je dodnes jedním z nejvýznamnějších evropských nástrojů v oblasti autorského práva. Jelikož se předchozí předpisy zabývaly zejména dílčími otázkami autorského práva, vznikala informační směrnice za účelem vytvoření harmonizovaného autorskoprávního rámce, který „podpoří podstatné investice do tvůrčí a inovační činnosti včetně síťové infrastruktury a povede tím k růstu a vyšší konkurenceschopnosti evropského průmyslu.“¹⁸¹ Evropští zákonodárci si dali za cíl vytvořit moderní předpis, který bude odpovídat aktuálním potřebám rozvíjející se informační společnosti a jehož prostřednictvím dojde k naplnění závazků vyplývajících ze smluv WIPO o autorském právu, jichž je EU signatářem.

Přes ambiciózní plány přijmout směrnici, která na jedné rozšíří rozsah práv k předmětům ochrany tak, aby nad nimi nositelé práv mohli skutečně vykonávat kontrolu i v rychle se měnícím digitálním prostředí, ale na druhé straně zakotví dostatečně robustní systém výjimek a omezení výlučných práv pro dosažení toho, aby příliš široká ochrana poskytovaná autorským dílům nevedla k poškození ostatních zainteresovaných subjektů (a to zejména z oblasti kultury, vzdělávání a vědy), se evropským legislativcům nepodařilo autoritativně vypořádat s kontroverzním tématem výjimek a omezení a rovnováha se vychýlila ve prospěch nositelů

¹⁷⁸ ŽIKOVSKÁ, In: SRSTKA kol., 2019, op. cit., s. 399.

¹⁷⁹ SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 465 s. ISBN 978-80-7400-752-1. s. 222.

¹⁸⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

¹⁸¹ Recitál č. 4 Informační směrnice.

autorských práv. Nenašla se totiž dostatečná politická vůle k harmonizovanému postupu ve všech členských státech Unie, proto se směrnice stala katalogem dobrovolných výjimek a omezení, z nichž pouze jedinou jsou státy povinny transponovat do národních legislativ.¹⁸²

Po sérii dalších dílčích úprav vybraných otázek autorského práva v roce 2016 Evropská komise představila v rámci své strategie pro jednotný digitální trh¹⁸³ takzvaný druhý copyrightový balíček, který měl provést reformu evropského autorského práva tak, aby lépe vyhovovalo prostředí digitálních technologií. Pro tento návrh na modernizaci evropského autorského práva si EK vytyčila následující priority: „zajistit lepší přístup k širší nabídce obsahu šířeného po internetu i z jiných států;“¹⁸⁴ zlepšit „autorské právo pro potřeby výzkumu, vzdělávání a sociálního začleňování zdravotně postižených osob;“¹⁸⁵ a zajistit „spravedlivější a udržitelný trh pro tvůrce a tisk.“¹⁸⁶

Součástí copyrightového balíčku byly legislativní návrhy dvou autorskoprávních nařízení a dvou směrnic, které byly později po dlouhých rozpravách a množství pozměňovacích návrhu také přijaty. Jedná se o:

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1128 ze dne 14. června 2017 o přeshraniční přenositelnosti on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu, které především zavádí povinnost poskytovatelů placených on-line služeb poskytovat přístup k obsahu bez ohledu na to, ve kterém členském státě se uživatel momentálně nachází;
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1563 ze dne 13. září 2017 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Uníí a

¹⁸² Více k tématu, proč ustanovení Informační směrnice nebyla schopná zajistit žádoucí úroveň harmonizace, v článku GUILBAULT, L. *Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC* [online]. Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, 2010, vol. 1, no. 2, s. 55-66. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jipitec1&i=62>.

¹⁸³ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a Výboru regionů COM(2015) 192 final ze dne 6. 5. 2015 Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě, In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>.

¹⁸⁴ Evropská komise. Tisková zpráva – Stav Unie v roce 2016: Komise navrhuje moderní úpravu autorského práva v zájmu rozkvětu a přístupnosti evropské kultury [online]. Štrasburk, 2016, 3 s. [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_16_3010. s. 1.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 1 nahore.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 2 dole.

třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení, které upravuje některé závazky plynoucí pro EU z Marrákešské smlouvy;¹⁸⁷

- směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 ze dne 13. září 2017 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, která kromě dalšího upravuje některé další závazky plynoucí z Marrákešské smlouvy; a o
- směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES (dále také směrnice JDT).

Poslední jmenovaná směrnice, která do evropského autorského práva vnáší nejzásadnější změny, se stala také nejdiskutovanější a nejdéle připravovanou součástí copyrightového balíčku, přijatou o více než rok a půl později než poslední ze zbývajících předpisů. Ve snaze vyvážit zájmy jednotlivých zainteresovaných skupin prošel samotný text směrnice množstvím úprav. Přijaté kompromisní řešení ale vedlo k tomu, že výsledné znění je do velké míry nepřehledné a plně navzájem provázaných výjimek a že ne všechny ambiciózní návrhy se podařilo realizovat.

Směrnice JDT se zabývá větším množstvím autorskoprávních témat a institutů, jejichž jednotícím prvkem je spojení s prostředím digitálních sítí. Jelikož je pro toto prostředí charakteristické sdílení informací a dat (která nevyhnutelně nabývají také podoby autorskoprávně chráněných děl) bez ohledu na hranice jednotlivých států, klíčovým prostředkem k dosažení směrnicí vytyčených cílů je další harmonizace právních předpisů jednotlivých členských států.

Na rozdíl od Informační směrnice, během jejíhož přijímání se nepodařilo prosadit téměř žádné povinné výjimky a omezení autorských práv a jenž tak nemohla plně naplnit svůj harmonizační potenciál, jsou výjimky obsažené ve směrnici JDT povinné. Směrnice do evropského práva zavádí nové výjimky a omezení autorského práva pro některé způsoby

¹⁸⁷ Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům osobám nevidomým, osobám se zrakovým postižením nebo osobám s jinými poruchami čtení ze dne 27. června 2013.

digitálního užití autorských děl v oblasti výzkumu, inovací, vzdělávání a zachování kulturního dědictví.¹⁸⁸ Kromě toho se směrnice věnuje úpravě institutu rozšířené kolektivní správy, šíření audiovizuálních děl na platformách videí na vyžádání, harmonizaci práva vydavatelů tiskových publikací, úpravě služeb pro sdílení autorských děl on-line a zakotvení práva na přiměřenou odměnu autorů a výkonných umělců za užití děl.¹⁸⁹

Za účelem transpozice směrnice JDT představilo Ministerstvo kultury na podzim roku 2020 návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Ministerský návrh byl schválen vládou a má být předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR k dalšímu schvalování.

3.1.2. Autorskoprávní ochrana dat

Autorské právo je jedním z právních institutů, které jsou způsobilé za splnění zákonných podmínek poskytnout právní ochranu některým (specificky kvalifikovaným) druhům dat, respektive užitku z nich vyplývajícím.¹⁹⁰ Data mohou nabývat řady různých podob a ne všechna na autorskoprávní ochranu dosáhnou.

Předmětem ochrany data mohou být jen v případě, že naplní zákonnou definici autorského díla, stanovenou v § 2 odst. 1 autorského zákona. Toto vymezení vychází z úpravy obsažené v Bernské úmluvě,¹⁹¹ jejímž signatářem jsou všechny státy EU (ačkoliv EU samotná smluvní stranou není). Jelikož evropské právo vlastní jednotnou definici autorského díla neobsahuje a odkazuje na jednotlivé národní úpravy, hraje definice autorského díla poskytovaná Bernskou úmluvou významnou roli v harmonizaci unijního autorského práva.¹⁹²

¹⁸⁸ Srov. recitál č. 5 směrnice JDT.

¹⁸⁹ BARTÁK, J., SRSTKA J., *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. 4. 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu*. SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5. s. 415.

¹⁹⁰ POLČÁK, 2016, op. cit., s. 83.

¹⁹¹ Srov. čl. 2 odst. 1 Bernské úmluvy.

¹⁹² HOLCOVÁ, I., § 2 *Autorské dílo*. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 52 a násl.

V souladu s § 2 odst. 1 AutZ platí, že: „*předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na rozsah, účel nebo význam (...)*“.¹⁹³ Následuje výčet druhů autorských děl podle způsobu jejich vyjádření, který má však pouze demonstrativní charakter a nevylučuje tak možnost aplikace autorského práva i na jiné, méně obvyklé druhy děl, které ale vždy musejí naplňovat základní pojmové znaky vyjádřené v generální klauzuli.¹⁹⁴ Kromě toho ustanovení § 2 odst. 2 zakotvuje speciální kvalifikaci pro některá zde uvedená autorská díla, na která klade nižší standard požadavků – dílem je též počítačový program, fotografie a databáze, které jsou vlastním duševním výtvorem autora.¹⁹⁵

Na pozitivní vymezení z prvního odstavce navazuje negativní vymezení v odstavci 6, ve kterém zákonodárce (opět pouze demonstrativně) stanoví, že autorským dílem není zejména: „*námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.*“

Aby se tedy data mohla stát předmětem autorského práva a být jím chráněna, musí kumulativně splňovat následující požadavky stanovené generální klauzulí:

- Jedná se o dílo literární či jiné dílo umělecké nebo dílo vědecké. Hned první podmínka se ukazuje problematickou, jelikož není nikde v zákoně definováno, co se pod pojmy umělecké a vědecké dílo skrývá. Polčák považuje za nejlepší způsob řešení tohoto problému využití metody tzv. logické falzifikace. Namísto snahy nalézt vyčerpávající souhrn pojmových znaků uměleckého a vědeckého díla navrhuje postupovat opačně a hledat důvod (postačí najít alespoň jediný), proč dané dílo vědeckým či uměleckým dílem být nemůže.¹⁹⁶

¹⁹³ Ustanovení rozlišuje mezi dílem literárním a jiným dílem uměleckým a dílem vědeckým, kdy výraz literární dílo tvoří jeden gramatický celek s výrazem umělecké dílo a je v ustanovení užit spíše z důvodů historické návaznosti, než že by měl konkrétní legislativně-technický význam. V práci je proto subsumován pod výraz umělecké dílo a není zvláště zdůrazněn, není-li uvedeno jinak či nevyplývá-li jinak z kontextu. Blíže viz POLČÁK, In: POLČÁK a kol., 2020, s. 42.

¹⁹⁴ HOLCOVÁ, I. In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 64.

¹⁹⁵ Někteří autoři ovšem označují úpravu v odstavci 2 za právní fikci – viz TELEČEK, TŮMA, 2007, s. 35 či HOLCOVÁ, 2019, s. 71 a násl. Klasifikaci ustanovení odstavce 2 jako právní fikce odporuje judikatura Soudního dvora EU i některé jiné právní prameny – srov. POLČÁK, R. § 2 *Autorské dílo*. In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 53.

¹⁹⁶ Blíže viz POLČÁK, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 43-44.

- Jedná se o výsledek tvůrčí činnosti autora (podmínka kreativity).¹⁹⁷ Tvůrčí činnost je duševní činností autora, kterou může být nadána pouze fyzická osoba, nikoli osoba právnická, zvíře či dokonce ani umělá inteligence v rámci své autonomní činnosti.¹⁹⁸
- Výsledek tvůrčí činnosti autora je jedinečný, tj. dostatečně původní (podmínka originality). Dílo podle odstavce 1 musí být unikátní, neopakovatelné, musí tedy dosahovat absolutní jedinečnosti – není možné, aby existovala dvě naprosto shodná díla a obě byla individuálními autorskými díly.¹⁹⁹ SDEU ale i český Nejvyšší soud²⁰⁰ se však od takto rigidního pojetí postupně odklánějí a preferují pojetí relativní jedinečnosti ve smyslu statistické pravděpodobnosti, kdy se nejedná o absolutní jedinečnost, ale jedinečnost blížící se absolutní jedinečnosti.
- Dílo je vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě. Jak vylučuje také odstavec 6, autorským dílem není nápad či myšlenka, která se nalézá pouze v mysli autora a která dosud nebyla vyjádřena navenek v podobě vnímatelné i ostatními lidmi. To však neznamená, že dílo musí mít stálý hmotný substrát. Pro vznik ochrany stačí, když je dílo alespoň jednou, třeba i jen dočasně, vyjádřeno způsobem, který mohou vnímat ostatní lidé. Není dokonce ani nutné, aby bylo dílo vnímatelné pro všechny, postačí, je-li tato podmínka naplněna vůči omezené skupině osob.²⁰¹

Jaká data tedy splňují všechny požadavky generální klauzule (a je tak možné je chránit autorským právem) a za jakých podmínek lze této ochrany dosáhnout?

První podmínkou je, že data musí být klasifikovatelná jako umělecké nebo vědecké dílo. Polčák k určení, zda má dílo uměleckou nebo vědeckou hodnotu, využívá funkci, kterou by mělo umělecké či vědecké dílo plnit. V případě vědeckého díla se jedná o poznání pravdy, v případě uměleckého díla tvorba krásy či estetických hodnot.²⁰² Podle Holcové je pro určení, zda může být dílo autorským dílem uměleckým či vědeckým, rozhodující, jakou bylo vytvořeno tvůrčí formou.²⁰³ Má-li být dílo autorským dílem vědeckým, „je třeba, aby bylo vytvořeno vědeckou

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 44.

¹⁹⁸ HOLCOVÁ, In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 56.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 360/2015.

²⁰¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. Autorský zákon – komentář. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. s. 4.

²⁰² POLČÁK, In: POLČÁK a kol, 2020, op. cit., s. 44.

²⁰³ HOLCOVÁ, In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 55.

tvůrčí formou, tedy vyjádřené způsobem vnímatelným jako věda.“ Umělecké dílo pak musí být vytvořené tvůrčí uměleckou formou, být vnímatelné jako umění. To obdobně platí pro autorské literární. Lze konstatovat, že data mohou být jak autorská díla vědecká, tak umělecká (resp. literární), zejména v případě, že se jedná o data elektronická.

Druhá podmínka požaduje, aby data byla výsledkem tvůrčí činnosti autora, tedy aby se jednalo o výsledek duševní činnosti, do kterého autor individuálním způsobem promítl svou osobnost.²⁰⁴ Jelikož účelem autorského práva je chránit unikátní výtvořiny lidské osobnosti, může být autorem pouze fyzická osoba.²⁰⁵

S rostoucím významem a rozšířením internetu věcí se neustále zvyšuje množství dat, která je produkována a sbírána automaticky pomocí čidel a senzorů, či která jsou důsledkem do značné míry autonomní činnosti umělé inteligence. Přístroje a počítačové programy (mezi něž můžeme zařadit také umělou inteligenci, která je ve své podstatě pouze sofistikovaným počítačovým programem) však nemohou být autorem ve smyslu § 5 AutZ. Autorem ovšem nebude ani autor přístroje či programu, který data sesbíral/vygeneroval, ledaže by k samotnému vytvoření dat přispěl svou tvůrčí činností.²⁰⁶

Ačkoliv na úrovni Evropské unie probíhá živá diskuse, zda by se umělá inteligence také neměla stát originární subjektom autorského práva,²⁰⁷ podle platného českého práva data generovaná umělou inteligencí chráněna autorským právem být nemohou. *De lege ferenda* se však bude třeba tímto problémem dále zabývat. Holcová na téma produktů umělé inteligence píše následující: „[M]ůže být potřebné vymezit pojem děl generovaných sofistikovanou umělou inteligencí jako další skupinu děl (...), vznikajících na základě právně relevantního podnětu fyzické či právnické osoby, na jejíž podnět a odpovědnost by bylo takové dílo pořizeno a uváděno na veřejnost, zřejmě v rámci úpravy *sui generis* či (quasi)souvisejících práv ve prospěch takové osoby“.²⁰⁸ Za méně vhodnou možnost považuje konstrukci fikce autorství.

²⁰⁴ HOLCOVÁ, In: HOLCOVÁ a kol., 2019, s. 56.

²⁰⁵ Srov. § 5 odst. 1 AutZ.

²⁰⁶ HOLCOVÁ, I. § 65 *Obecná ustanovení*. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 522.

²⁰⁷ Srov. například Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. října 2020 o právech duševního vlastnictví při vývoji technologií umělé inteligence (2020/2015(INI)).

²⁰⁸ HOLCOVÁ, In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 522.

Třetí podmínkou je požadavek na originalitu dat, což znamená, že data musí být **jedinečným** výsledkem duševní činnosti autora. Jedinečnost lze také chápat jako „*kvantitativní kritérium „objemu“ vynaložené tvůrčí individuality (...)*“²⁰⁹ Dokazování dostatečné úrovně originality dat je značně obtížné a naskýtá se při něm široký prostor pro individuální posouzení. Stejně jako kreativita je i originalita projevem lidské osobnosti a pro její dosažení je třeba lidského zásahu do průběhu vzniku dat. Obě tyto podmínky budou často posuzovány společně.²¹⁰

Zákonodárce klade v ustanovení § 2 odst. 1 na autora vyšší nároky, než je pouhá původnost stanovená v § 2 odst. 2 pro počítačové programy, fotografie a databáze. Zatímco původnost ve smyslu vlastního duševního výtvoru autora je u počítačových programů, databází a fotografií upravena evropským právem, úprava jedinečnosti či původnosti (originality) obecně je ponechána zásadně na jednotlivých národních úpravách.²¹¹ Pro správné fungování jednotného vnitřního trhu EU je ale zásadní, aby byl pojem originality harmonizován a aby pro vznik autorskoprávní ochrany nebyla v různých evropských jurisdikcích potřebná jiná úroveň originality.²¹²

Nutnost harmonizace pojmu „dílo“ jako základního pojmu unijního práva SDEU s odkazem na svá předchozí rozhodnutí shrnul v bodě 33 rozsudku ve věci C-310/17 *Levola Hengelo BV proti Smilde Foods BV*,²¹³ kde uvedl, že „[u]vedená směrnice²¹⁴ neobsahuje žádný výslovný odkaz na právo členských států za účelem vymezení smyslu a dosahu pojmu „dílo“. S ohledem na požadavky jednotného použití unijního práva a na zásadu rovnosti proto musí být tento pojem zpravidla vykládán v celé Unii autonomním a jednotným způsobem.“ K podmínce originality díla SDEU uvádí v bodě 19 rozsudku ve věci C-469/17 *Funke Medien NRW GmbH proti Bundesrepublik Deutschland*²¹⁵ následující: „předmět musí být originální v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. K tomu, aby mohl být duševní výtvor považován za vlastní výtvor svého autora, musí odrážet jeho osobnost – tak je tomu tehdy, pokud mohl autor při realizaci díla vyjádřit své tvůrčí schopnosti prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody.“

²⁰⁹ TELEČ, TŮMA, 2019, op. cit., s. 19.

²¹⁰ POLČÁK, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 45.

²¹¹ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 57.

²¹² Tamtéž, s. 58.

²¹³ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve věci C-310/17, *Levola Hengelo BV proti Smilde Foods BV*.

²¹⁴ Pozn. autorky: hovoří se zde o směrnici 2001/29.

²¹⁵ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. července 2019 ve věci C-469/17, *Funke Medien NRW GmbH proti Bundesrepublik Deutschland*.

Ačkoliv pro to tedy nelze nalézt přímou oporu v pozitivním právu EU, ve výše zmíněných rozsudcích, v rozsudcích ve věcech C-5/08 *Infopaq*,²¹⁶ C-145/10 *Painer*,²¹⁷ C-604/10 *Football Dataco*²¹⁸ či C-683/17 *Cofemel – Sociedade de Vestuário SA proti G-Star Raw CV*²¹⁹ a dalších SDEU v zájmu jednotné aplikace evropského práva a dodržení zásad rovnosti provedl výklad pojmu původnost (originalita) a harmonizoval tak standard originality na území EU bez ohledu na jednotlivé členské úpravy.²²⁰

De lege ferenda by bylo vhodné přijmout obecnou unijní úpravu pojmu originalita (původnost), která přispěje k další harmonizaci evropského autorského práva a k definitivnímu odstranění odlišností v požadavcích na úroveň originality ve vnitrostátních úpravách členských států (například česká úprava klade v § 2 odst. 1 AutZ na úroveň originality vyšší nároky, než odpovídá výkladu poskytnutému SDEU).

Požadavek jedinečnosti (neopakovatelnosti) bude obtížné naplnit zejména u dat, která jsou vědeckým dílem. Věda se totiž snaží o získání takových vědeckých dat (zejména jedná-li se o data kvantitativní), která se dají ověřit opakovanými pokusy, při nichž by mělo docházet vždy ke stejnému výsledku a sběru totožných dat, což jde přímo proti požadavku na neopakovatelnost autorského díla.²²¹ Autorskoprávní ochraně budou častěji podléhat data pocházející z kvalitativního výzkumu, zejména pokud „*se zkoumaný objekt popisuje slovní charakteristikou, fotografií, kresbou či náčrtem.*“²²² Do takového popisu výzkumník snadněji vnese prvky své osobnosti, ačkoliv ani v tomto případě to není z vědeckého hlediska žádoucí. Při prezentaci vědeckých dat navenek je navíc využíván co nejvíc odosobněný a strohý styl, který v ideálním případě nemá nést žádný otisk osobnosti prezentující osoby.²²³

Posledním požadavkem generální klauzule je vyjádření v objektivně vnímatelné podobě. S naplněním této podmínky by v případě dat neměl být větší problém. Ustanovení § 2 odst. 1 AutZ výslovně stanoví, že dílo může být vyjádřeno i v elektronické formě, což bude v případě

²¹⁶ Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, *Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening*.

²¹⁷ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011 ve věci C-145/10, *Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a další*.

²¹⁸ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci C-604/10 *Football Dataco Ltd a další proti Yahoo UK Limited a další*.

²¹⁹ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 12. září 2019 ve věci C-683/17, *Cofemel – Sociedade de Vestuário SA proti G-Star Raw CV*.

²²⁰ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 59.

²²¹ KOŠČÍK, In: KOŠČÍK a kol., 2017, op. cit., s. 35.

²²² Tamtéž, s. 34.

²²³ Tamtéž, s. 35.

dat nejčastější forma vyjádření, která s rozvojem ICT stále nabírá na důležitosti. Kromě elektronické formy mohou být data vyjádřena množstvím dalších způsobů – ve formě ručně psaných poznámek, kreseb, grafů, fotodokumentace, zvukových nahrávek a dalších. Všechny tyto formy jsou způsobilé být chráněny autorským právem.

Co naopak požadavek objektivní vnímatelnosti nenaplnjuje, jsou data budoucí, ohledně kterých může dokonce panovat jistota, že vzniknou, ale dokud nedojde k jejich faktickému zachycení, nemohou být autorským dílem. Chráněna nejsou ani data, jejichž existenci předpokládáme nebo jsme si jí dokonce jistí, ale nejsme je při současném stavu technologií schopni zachytit a vyjádřit.²²⁴

V podrobné právní analýze zpracované v rámci projektu Evropské unie TOREADOR²²⁵ se její autoři pokusili nastínit, které typy dat častěji podléhají autorskoprávní ochraně a u kterých je aplikace autorskoprávních ustanovení naopak spíše nepravděpodobná. Do první skupiny řadí „*data ve formě volného textu*“ a „*data prezentovaná v grafické formě*“²²⁶ (překlad autorky). Do druhé skupiny podle nich patří „*nezpracovaná čísla a další čistě kvantitativní informace; výsledky měření [...]; finanční výsledky, ceny produktů a podobná tržní data; sportovní výsledky, soutěžní výsledky; demografická data; výstupy automatizovaných procesů [...], data z internetu [...]*“²²⁷ (překlad autorky). Některé z jmenovaných druhů dat jsou ostatně výslovně vyloučena i ve výčtu ustanovení § 2 odst. 6 AutZ.

Z dosud uvedeného vyplývá, že nelze předem vytvořit obecně platné pravidlo, na jaký druh dat se bude autorské právo vždy vztahovat a jaká data naopak nikdy nebudou způsobilá být předmětem autorskoprávní ochrany. Vznik autorského práva k datům navíc není podmíněn splněním žádných formálních náležitostí, jako je tomu například u práv k průmyslovému vlastnictví (tj. chybí zde poplatková, registrační a podobná povinnost),²²⁸ ale „*vzniká okamžikem,*

²²⁴ VAN ASBROECK; DEBUSSCHE, CÉSAR, 2017, op. cit., s. 69.

²²⁵ Jedná se projekt, který si klade za cíl identifikovat a odstranit největší překážky bránící evropským firmám plně využívat výhod plynoucím z analýz velkých dat. Více informací lze nalézt na webové stránce projektu <http://www.toreador-project.eu/>.

²²⁶ VAN ASBROECK; DEBUSSCHE, CÉSAR, 2017, op. cit., s. 69.

Originální znění: data in the form of free text; data presented in graphic form.

²²⁷ Tamtéž, s. 70.

Originální znění: raw numbers and other purely quantitative information; measurements results [...]; financial results, prices of products and similar market data; sport results, competition results; demographic data; results of automated processes [...], Internet [...].

²²⁸ HOLCOVÁ, I. § 9 Vznik práva autorského. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 123.

*kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě.*²²⁹ Neformálnost vzniku práva má ovšem za důsledek, že domnělý autor může mylně spoléhat, že mu k datům vzniklo právo, ačkoliv jím vytvořená data nejsou způsobilá být předmětem autorského práva a ke vzniku autorského díla a subjektivního práva k dílu nedošlo. Způsobilost dat stát se předmětem ochrany autorského práva je proto třeba zkoumat zvlášť pro každý jednotlivý případ. Absolutní jistotu, zda data jsou (či nejsou) chráněna autorským právem, však lze získat až *ex post* rozhodnutím soudu v případném soudním řízení.

3.1.3. Autorskoprávní ochrana databází

Jak bylo vysvětleno v předchozí části, jednotlivé datové záznamy ve většině případů autorskoprávní regulaci nepodléhají. Na data však nelze nahlížet pouze jako na samostatné entity, ale je nutné vnímat je ve vzájemné souvislosti a v kontextu větší datových celků, které vytvářejí. Autorským právem mohou být totiž chráněna nejen samotná data, ale i jejich uspořádané soubory, tedy databáze. Databáze mohou být chráněny dvěma druhy na sobě nezávislých práv duševního vlastnictví, a to jako autorské dílo právem autorským nebo zvláštními právy pořizovatele databáze ve smyslu hlavy III autorského zákona.

Ochrana databází právem duševního vlastnictví je zakotvena zejména v hlavě I a III autorského zákona. Kromě obecných autorskoprávní pramenů zmíněných v předchozích částech je pro ochranu databází zásadní směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází (dále jen databázová směrnice), která do evropského práva přinesla ucelenou úpravu ochrany databází právem duševního vlastnictví. Jelikož česká úprava práv k databázím není výrazně rozsáhlejší či podrobnější než úprava evropská a formulace jejich ustanovení jsou spíše strohá, je databázová směrnice včetně jejích obsáhlých recitálů důležitým interpretačním nástrojem, který pomáhá dotvářet výslednou podobu českého databázového práva.²³⁰

Z pohledu autorského práva je možné rozdělit databáze do tří kategorií – databáze, které jsou souborným dílem ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5 AutZ; databáze, které jsou chráněny jako souborná díla dle ustanovení § 2 odst. 2 AutZ; a netvůrčí databáze, které nejsou předmětem autorského práva a nejsou jím nijak chráněna (což ale nevylučuje ochranu jinými právy duševního vlastnictví). Naplňuje-li databáze pojmové znaky stanovené v ustanovení § 88 AutZ a

²²⁹ Srov. § 9 odst. 1 autorského zákona.

²³⁰ KOŠČÍK, In: KOŠÍK a kol., 2017, op. cit, s. 40.

zároveň podmínky ustanovení § 88a AutZ, je nezávisle na tom, zda je předmětem autorského práva, chráněna zvláštním právem pořizovatele databáze.²³¹ Zatímco autorské právo chrání způsob výběru obsahu databáze a jeho následné uspořádání, zvláštní právo pořizovatele databáze chrání obsah databáze jako takový (nikoli však jednotlivá data - díla či jiné prvky- jej tvořící).²³² Nelze vyloučit ani souběh obou forem ochrany.²³³ Databáze, které nejsou ani předmětem autorského práva, ani zvláštního práva pořizovatele databáze, mohou být chráněny relativními majetkovými právy,²³⁴ a to právy vyplývající ze smlouvy, z jejího porušení nebo z nekalosoutěžního jednání.²³⁵

Přestože je pojem databáze používán již v úvodních ustanoveních autorského zákona, k jeho definici zákonodárce přistoupil až v § 88 hlavy III AutZ, která se věnuje zvláštnímu právu pořizovatele databáze. Pojmové znaky zde vymezené se však uplatní nejen pro ochranu sui generis dle § 88a AutZ, ale také pro autorskopravní ochranu dle § 2 odst. 2 AutZ. Databáze je v § 88 pro účely autorského zákona definována jako „*soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.*“

Pojmové znaky databáze, vycházející z databázové směrnice a transponované do § 88 AutZ, jsou tedy následující:

- Jedná se o soubor navzájem nezávislých prvků. Ze znění ustanovení § 88 plyne, že těmito prvky mohou být díla (díla v obecném slova smyslu, nejen autorská díla ve smyslu § 2 odst. 1 AutZ), údaje (tj. data) a jiné prvky. Tyto prvky mohou (ovšem nemusí) být samy předmětem autorského práva. Na to, zda bude databáze jako celek požívat autorskopravní ochrany, nemá vliv, zda je její autor nositelem autorských práv k jednotlivým prvkům, či zda práva k jednotlivým prvkům svědčí jiným osobám. Článek 3 odst. 2 databázové směrnice explicitně stanoví, že „*autorskopravní ochrana podle této směrnice se nevztahuje na jejich obsah a není na újmu práv k tomuto obsahu.*“

²³¹ TELEČEK, TŮMA, 2019, op. cit., s. 41.

²³² HOLCOVÁ, In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 78

²³³ KOUKAL, P., KOŠČÍK, M. § 88 Vymezení pojmu. In: In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 576.

²³⁴ Srov. rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 15. ledna 2015 ve věci C-30/14 *Ryanair Ltd. proti Aviation BV* (body 44 a 45).

²³⁵ KOUKAL, KOŠČÍK, In: In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 576.

Nezávislost prvků lze chápat v několika rovínách, jedná se zejména o jejich „významovou, informační nebo kontextuální nezávislost na ostatních prvcích databáze.“²³⁶ Databázová směrnice ani autorský zákon ovšem nehovoří o „na sobě nezávislých prvcích,“ ale o „nezávislých prvcích,“ proto se někteří autoři domnívají, že nelze posuzovat jen nezávislost na ostatních prvcích databáze, ale také nezávislost na databázi jako celku.²³⁷ SDEU se k nezávislosti prvků databáze vyjádřil v rozsudku ve věci C-490/14 *Freistaat Bayern proti Verlag Esterbauer GmbH*.²³⁸ Z rozsudku vyplývá, že „*prvky databáze jsou [...] na sobě nezávislé, pokud se odstraněním jednoho prvku databáze nezmění informační hodnota nebo smysl jiného prvku databáze.*“²³⁹

- Prvky databáze jsou systematicky nebo metodicky uspořádané. Systematickým uspořádáním rozumíme utřídění jednotlivých prvků databáze na základě logických a věcných aspektů. Metodické uspořádání řadí prvky tvořící obsah databáze podle toho, o jaký typ databáze se jedná a jaký je její účel.²⁴⁰ Pro naplnění požadavku na systematické nebo metodické uspořádání ovšem není nutné, aby byly všechny prvky databáze uloženy na stejném nosiči a aby byly uloženy v uspořádané podobě.²⁴¹
- Jednotlivé prvky databáze jsou individuálně přístupné. Tento požadavek je naplněn, pokud „*lze každý jeden prvek „konzumovat“ samostatně, nezávisle na ostatních prvcích databáze.*“²⁴² Není přitom rozhodné, v jaké formě jsou prvky vyjádřeny, tj. zda jsou dostupné na analogovém či digitálním nosiči, případně zčásti na jednom a z části na druhém typu nosiče.²⁴³

²³⁶ Tamtéž, s. 577.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Soud rozhodl o předběžné otázce takto: „*Článek 1 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází musí být vykládán v tom smyslu, že si zeměpisné údaje, které jsou třetí osobou vytěženy z topografické mapy za účelem zhotovení jiné mapy a jejího uvádění na trh, uchovávají po vytěžení dostatečnou informační hodnotu na to, aby bylo možné je kvalifikovat jako „nezávislé prvky“ „databáze“ ve smyslu uvedeného ustanovení.*“ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 29. října 2015 ve věci C-490/14 *Freistaat Bayern proti Verlag Esterbauer GmbH*.

²³⁹ KOŠČÍK, In: KOŠČÍK a kol., 2017, op. cit., s. 40.

²⁴⁰ HOLCOVÁ, I. § 88 *Vymezení pojmu*. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 635.

²⁴¹ Srov. rozsudek soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-444/02 *Fixtures Marketing Ltd. proti Organismos prognostikon agonon podosfairou AE* (bod 32).

²⁴² KOUKAL, KOŠČÍK, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 580

²⁴³ Tamtéž.

Má-li databáze podléhat autorskoprávní ochraně, musí kromě naplnění pojmových znaků databáze vymezených v § 88 AutZ splňovat také požadavky stanovené v § 2 odst. 2 AutZ nebo § 2 odst. 1 a 5 AutZ.

Databáze může být autorskoprávně chráněna jako souborné dílo, které zákonodárce vymezuje v § 2 odst. 5 AutZ jako „*soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1 [...]*“ Způsob výběru nebo uspořádání obsahu tedy musí být jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora vyjádřeným v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Splňuje-li databáze všechny tyto požadavky, jedná se o autorské dílo v tradičním pojetí a autorské právo poskytuje ochranu její struktuře (nezávisle na tom, zda jsou autorským právem chráněny také jednotlivé prvky, ze kterým je databáze složena). Jelikož jednotlivé pojmové znaky autorského díla byly rozebrány v předchozí kapitole, nebudu se jimi zde znovu podrobněji zabývat.

Vedle práva k databázi jako k dílu soubornému podle § 2 odst. 1 a 5 AutZ upravuje autorský zákon v § 2 odst. 2 také právo k databázi jako dílu quasisoubornému, které je za dílo souborné považováno²⁴⁴ a jako dílo souborné chráněno.²⁴⁵ Odstavec 2 stejně jako odstavec 5 chrání strukturu databáze, tedy způsob výběru a uspořádání jejího obsahu, nikoli obsah databáze samotný. V ustanovení odstavce 2 jsou však kladeny nižší nároky na míru duševní činnosti autora potřebnou k vytvoření databáze. Zatímco v případě databáze jako souborného díla je zapotřebí jedinečné tvůrčí činnosti autora,²⁴⁶ pro dosažení ochrany podle odstavce 2 postačí, pokud je způsob výběru nebo uspořádání obsahu vlastním duševním výtvořem autora.²⁴⁷ Čl. 3 odst. 1 databázové směrnice stejně jako poslední věta § 2 odst. 2 výslovně stanoví, že pro posouzení, zda je databáze způsobilá podléhat autorskoprávní ochraně, se neuplatní žádná další kritéria.

²⁴⁴ HOLCOVÁ, In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 80 a s. 637.

²⁴⁵ § 2 odst. 2 AutZ.

²⁴⁶ Jak ale vyplývá z výkladu v části 3.1.2., judikatura SDEU požadavek na jedinečnost autorského díla rozmělnuje a přiřklání se k výkladu, že požadavek originality upravený v evropském pozitivním právu pouze ve vztahu k počítačovým programům, databázím a fotografiím se uplatní jako obecný standard úrovně originality, tedy pro všechny druhy děl. Blíže HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., 2019, op. cit., s. 72-74.

²⁴⁷ Přesné znění relevantní části odstavce 2 je následující: „*Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným.*“

Pojem původnosti ve smyslu vlastního duševního výtvoru autora přinesla do evropského práva a posléze také do práva českého směrnice o právní ochraně počítačových programů.²⁴⁸ Stejnou terminologii využívají i pozdější databázová směrnice a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. 12. 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, která v čl. 6 zakotvuje ochranu původních fotografií.

Evropští zákonodárci nepřistoupili k bližšímu vymezení pojmu „vlastní duševní výtvor“.²⁴⁹ Velmi významnou roli ve sjednocování výkladu tohoto pojmu proto hraje Soudní dvůr EU, který se tímto pojmem ve své rozhodovací praxi opakovaně zabýval. V bodě 38 rozsudku ve věci *Football Dataco Ltd a další proti Yahoo Uk Limited a další*²⁵⁰ se k problematice původnosti databáze vyjádřil následovně: „Pokud jde o vytvoření databáze, je toto kritérium originality splněno v případě, že její autor prostřednictvím výběru nebo uspořádání údajů, které databáze obsahuje, vyjádří své tvůrčí schopnosti originálním způsobem prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody [...] a může tak databázi vtisknout „osobitý charakter“ [...]“ Ke splnění kritéria originality naopak nedojde, pokud je vytvoření databáze určeno technickými pravidly a úvahami, pro které autor nemůže projevit žádnou tvůrčí svobodu.²⁵¹

Pro posouzení původnosti je irelevantní, jaké velké duševní úsilí a dovednosti byly potřebné k vytvoření údajů obsažených v databázi nebo k vytvoření samotné databáze, stejně jako to, zda výběrem nebo uspořádáním údajů došlo k přidání podstatného významu těmto údajům.²⁵²

Stejně jako autorskoprávní ochraně nebudou podléhat automaticky (tj. bez jedinečného lidského zásahu) vytvářená a sbíraná data, tak ani elektronické souhrny dat (elektronické databáze), jejichž jednotlivé prvky jsou vybírány a uspořádávány automatizovaně počítačovým programem, ve většině případů nenaplní požadavky nezbytné pro poskytnutí autorskoprávní ochrany, konkrétně nebudou splňovat požadavek dostatečné původnosti, nebudou vlastním duševním výtvozem autora.²⁵³

²⁴⁸ Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991 o právní ochraně počítačových programů.

²⁴⁹ SRSTKA, J. *Definice autora a jeho díla*. In: SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5. s. 76.

²⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci C-604/10 *Football Dataco Ltd a další proti Yahoo UK Limited a další*.

²⁵¹ Tamtéž, bod 39.

²⁵² Tamtéž, bod 46.

²⁵³ VAN ASBROECK; DEBUSSCHE, CÉSAR, 2017, op. cit., s. 87.

3.2. Výlučná práva autora

Jak bylo zmíněno na začátku této kapitoly, subjektivní právo autorské zahrnuje dvě podmnožiny práv, a to výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková.²⁵⁴ Tato práva jsou specifikována v § 11 AutZ (práva osobnostní) a § 12 a násl. AutZ (práva majetková). Autorské právo se řadí mezi práva duševního vlastnictví a stejně jako ostatní práva duševního vlastnictví se taxativním výčtem oprávnění, která jsou obsahem tohoto práva, odlišuje od reálného vlastnictví,²⁵⁵ které oprávněnému dovoluje s majetkem nakládat (v mezích právního řádu) libovolně.²⁵⁶

Nositel autorských práv k autorskému dílu je autor díla. Subjektivní autorské právo k dílu autorovi vzniká současně se vznikem díla samého, tedy okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě (§ 9 odst. 1 AutZ),²⁵⁷ a není přitom rozhodné, zda si autor jeho vznik přeje nebo ne.²⁵⁸ Ani osobnostních, ani majetkových práv se autor nemůže vzdát a nemůže je ani převést.²⁵⁹

Osobnostní práva autora jsou upravena v § 11 AutZ. Základním osobnostním právem je právo na autorství ve smyslu původcovství díla zakotvené v odstavci 2²⁶⁰ – autor je oprávněn osobovat si autorství díla, včetně práva vyžadovat uvedení svého autorství na díle, práva rozhodnout, zda a jakým způsobem bude uvedení provedeno a práva bránit jiným osobám osobovat si autorství.²⁶¹ Autor je dále oprávněn rozhodnout o zveřejnění díla²⁶² (nutno odlišovat od aktu samotného zveřejnění díla, které je výkonem práva majetkového, užitím).²⁶³ V neposlední řadě má autor právo na nedotknutelnost díla, jíž se rozumí zejména právo svolit ke změně či zásahu do díla, nebo takové jednání zakázat, právo na užívání díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a právo vykonávat nad způsobem užívání autorský dohled.²⁶⁴

²⁵⁴ § 10 AutZ.

²⁵⁵ § 1012 občanského zákoníku.

²⁵⁶ POLČÁK, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 102.

²⁵⁷ HOLCOVÁ, I. § 9 *Vznik práva autorského*. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 122.

²⁵⁸ POLČÁK, R. § 26 *Vznik práva autorského*. In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 97.

²⁵⁹ § 11 odst. 4 a § 26 odst. 1 AutZ.

²⁶⁰ POLČÁK, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 107-108.

²⁶¹ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 132-133.

²⁶² § 11 odst. 1 AutZ.

²⁶³ POLČÁK, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 107.

²⁶⁴ § 11 odst. 3 AutZ.

Majetková práva autora jsou upravena v ustanovení § 12 a následujících AutZ. Jak bylo uvedeno u výkladu společného pro majetková a osobnostní práva autora, výlučných majetkových práv se autor nemůže vzdát a nemůže je ani převést. Výlučná majetková práva nelze postihnout výkonem rozhodnutí (což ovšem neplatí pro pohledávky z nich vzniklé)²⁶⁵ a tato práva jsou předmětem dědictví.²⁶⁶ Autorský zákon dělí majetková práva autora do dvou skupin, a to na práva dílo užít²⁶⁷ a jiná majetková práva.²⁶⁸

Právo dílo užít je základním majetkovým právem autora a jiná majetková práva autora s ním přímo či nepřímo souvisí. Obsahem tohoto práva je právo autora dílo užít (ať už v původní nebo přetvořené podobě) a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva (§ 12 odst. 1 AutZ).²⁶⁹ Podrobněji je obsah práva dílo užít vymezen v odstavci 4, ve kterém jsou demonstrativně vyjmenována jednotlivá práva náležející do práva dílo užít.²⁷⁰

Holcová shrnuje, že „*právo dílo užít v sobě zahrnuje právo užít dílo v původní nebo zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky, v hmotné či nehmotné podobě, veřejně či neveřejně.*“²⁷¹ Nejvyšší soud se k obsahu pojmu „užití díla“ vyjádřil v rozhodnutí 30 Cdo 2789/2013 následovně: „*Způsobem užití díla se rozumí jakákoliv metoda užití díla vymezená podle jeho zevních znaků, která je technicky a hospodářsky odlišitelná.*“ Pojem užití díla třeba vykládat extenzivně.²⁷²

Autor může s dílem nakládat sám či třetím osobám udělit prostřednictvím licenční smlouvy oprávnění k výkonu práva dílo užít (udělit licenci).²⁷³ Je třeba zdůraznit, že se jedná pouze o poskytnutí oprávnění k výkonu práva dílo použít, ne o převod práva výkonu dílo užít či dokonce o převod samotného práva dílo užít.²⁷⁴ Přestože ustanovení § 12 odst. 1 AutZ má kogentní charakter²⁷⁵ a stanoví možnost udělení oprávnění pouze prostřednictvím smlouvy, můžeme se ojediněle setkat s názorem, že autor může také udělit jednostranný, odvolatelný

²⁶⁵ § 26 odst. 1 AutZ.

²⁶⁶ § 26 odst. 2 AutZ.

²⁶⁷ § 12–23 AutZ.

²⁶⁸ § 24–25a AutZ, § 37 odst. 2 AutZ.

²⁶⁹ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 141.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 150.

²⁷¹ Tamtéž, s. 143.

²⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2789/2013 ze dne 12. 2. 2015.

²⁷³ § 12 odst. 1 AutZ, § 2358 a násl. občanského zákoníku.

²⁷⁴ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 144.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 139.

souhlas s užitím díla.²⁷⁶ K dílu lze také zřídit tzv. veřejnou licenci,²⁷⁷ prostřednictvím které lze ve zvoleném rozsahu poskytnout licenci k užití díla neurčitým okruhem osob, veřejností. K uzavření licenční smlouvy a nabytí licence uživatelem v případě veřejných licencí dochází okamžikem započetí užívání díla nebo okamžikem výslovné akceptace licence včetně licenčních podmínek.²⁷⁸

Nebylo-li třetí osobě autorem smluvně uděleno oprávnění k výkonu práva dílo užit, může tato osoba užit dílo mimosmluvně pouze v zákonem stanovených případech. Autorský zákon umožňuje mimosmluvní užití díla v případech užití děl vyňatých z ochrany ve veřejném zájmu (§ 3 AutZ), užití volného díla (§ 28 AutZ), volných užití díla (§ 30, § 30a odst. 1 písm. a)) a v případě zákonných licencí (zejména § 30a odst. 1 písm. b) až d), § 30b až 39).²⁷⁹ Jedná-li se o zaměstnanecké dílo nebo dílo postavené zaměstnaneckým dílům na roveň, vzniká právo výkonu majetkových práv autorských zaměstnavateli, ne autorovi díla (nedojde-li do vzniku díla k jiné dohodě).²⁸⁰

Na úrovni Evropské unie jsou výlučná majetková práva autora, zásadní pro efektivní fungování autorského práva v digitální společnosti, zakotvena zejména v první části informační směrnice, prostřednictvím níž dochází k harmonizaci národních úprav členských států a usnadnění přeshraničního užití dat. Informační směrnice garantuje autorům tato exkluzivní práva: právo na rozmnožování,²⁸¹ právo na sdělování veřejnosti²⁸² a právo na rozšiřování.²⁸³ Kromě uvedených výlučných práv obsahuje také seznam výjimek a omezení těchto práv.

Právo na rozmnožování díla je nejstarším autorským majetkovým právem, které je předpokladem pro všechny další navazující způsoby užití díla.²⁸⁴ Toto právo je svou povahou preventivní – chce-li subjekt vytvořit rozmnoženinu díla, musí svolení autora získat předtím, než tak učiní, nikoliv až zpětně.²⁸⁵ Jelikož při téměř jakémkoliv nakládání s elektronickými daty

²⁷⁶ LEŠKA, R. § 26 *Společná ustanovení pro majetková práva*. In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 246.

²⁷⁷ § 2373 odst. 1 občanského zákoníku.

²⁷⁸ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 145.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 147.

²⁸⁰ § 58 AutZ.

²⁸¹ Článek 2 informační směrnice.

²⁸² Čl. 3 informační směrnice.

²⁸³ Čl. 4 informační směrnice.

²⁸⁴ SRSTKA, J. *Majetková práva autorská*. In: SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5. s. 101–102.

²⁸⁵ KOUKAL, P. § 13 *Rozmnožování*. In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 123.

bude docházek k tvorbě dočasných či trvalých rozmnoženin těchto dat, je právo na rozmnožování v kontextu ochrany dat extrémně důležité.

Právo na rozmnožování je v unijním právu pojato velmi extenzivně – autor je oprávněn kontrolovat přímé i nepřímé, trvalé i dočasné rozmnožování v jakékoliv formě a pomocí jakýchkoliv prostředků, a to jak rozmnožování celého díla, tak jeho částí.²⁸⁶ SDEU při výkladu práva na rozmnožování postupoval cestou maximalizace právní ochrany autora a jeho díla a pojem vyložil široce.²⁸⁷ Právo na rozmnožování označil za autonomní pojem unijního práva, který je jako takový třeba vykládat jednotně v celé Unii.²⁸⁸

Autorský zákon přebírá evropskou definici rozmnožování. V § 13 odst. 2 navíc uvádí demonstrativní výčet forem, ve kterých mohou být rozmnoženiny zhotoveny. Neuzavřenost výčtu reaguje na rychlý technický vývoj a umožňuje chránit i takové formy rozmnoženin díla, které dosud nejsou technicky možné.²⁸⁹

Široké pojetí práva na rozmnožování vyplývající z judikatury SDEU vede k závěru, že „[...] i reprodukce pro technické účely nebo transformace souborů v soubory jiného formátu bude klasifikována jako „rozmnožování“ ve smyslu evropského autorského práva“²⁹⁰ (překlad autorky). Snaha chránit i čistě technické rozmnoženiny bez vlastního hospodářského významu však pomalu přestává vyhovovat potřebám současného digitálního věku.

Informační směrnice dále autorům přiznává právo na sdělování veřejnosti.²⁹¹ Rozumí se jím „výlučné právo [autorů] udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.“²⁹² Z ustálené judikatury SDEU vyplývají, že pojem „sdělování veřejnosti“ se skládá ze dvou prvků,

²⁸⁶ Čl. 2 informační směrnice.

²⁸⁷ Srov. rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, *Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening* (bod 41).

²⁸⁸ Tamtéž, body 27-29.

²⁸⁹ KOUKAL, In: POLČÁK a kol., 2020, op. cit., s. 125.

²⁹⁰ VAN ASBROECK; DEBUSSCHE, CÉSAR, 2017, op. cit., s. 42.

Originální znění: [...] even technical reproductions or the transformation of files into other file formats will qualify as a "reproduction" within the meaning of EU copyright law.

²⁹¹ Čl. 3 informační směrnice, § 18–23 AutZ.

²⁹² Čl. 3 odst. 1 informační směrnice.

kteřé musí být splněny kumulativně – musí docházet ke **sdělování** díla a toto dílo musí být sdělováno **veřejnosti**.²⁹³

Pojem „sdělování“ je třeba chápat tak, „že zahrnuje jakékoli zprostředkování chráněných děl bez ohledu na použitý technický prostředek nebo technologický proces.“²⁹⁴ Kromě toho platí, že „ke každému přenosu nebo dalšímu přenosu díla za použití specifické technologie je v zásadě nutné individuální svolení autora dotčeného díla.“²⁹⁵ Pojem „veřejnost“ SDEU vykládá jako „blíže neurčený počet potenciálních adresátů,“ kterých musí být „dosti vysoký počet.“²⁹⁶ Jako sdělování chráněného díla veřejnosti označuje SDEU také sdělování specifickou technologií odlišnou od dosud používaných technologií a sdělování nové veřejnosti, „tj. veřejnosti, kterou nositelé autorského práva nebrali v potaz při udělení svolení k prvnímu sdělení jejich díla veřejnosti“.²⁹⁷

I přes široké unijní pojetí práva na sdělování díla veřejnosti nezpůsobuje toto právo (na rozdíl od práva na rozmnožování) ve vztahu k ochraně dat a jejich vytěžování větší aplikační problémy.²⁹⁸

Posledním výlučným majetkovým právem autora upraveným informační směrnicí je právo na rozšiřování.²⁹⁹ Toto výlučné právo autory opravňuje k udělení svolení nebo zakázání jakékoliv formy veřejného rozšiřování originálů jejich děl nebo jejich rozmnoženin. V souladu s unijním právem definuje § 14 odst. 1 AutZ rozšiřování jako „zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem.“

Ustanovení čl. 4 odst. 1 informační směrnice (na rozdíl od české úpravy) výslovně nezmiňuje, že právo na rozšiřování se vztahuje výlučně na hmotné rozmnoženiny díla, vyplývá

²⁹³ Rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 19. listopadu 2015 ve věci C-325/14, *SBS Belgium NV proti Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (SABAM)*, bod 15 či Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 13. února 2014 ve věci C-466/12, *Nils Svensson a další proti Retriever Sverige AB*, bod 16.

²⁹⁴ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 4. října 2011 ve spojených věcích C-403/08, *Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a dalším* a C-429/08, *Karel Murphy proti Media Protection Services Ltd*, bod 193.

²⁹⁵ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 31. května 2016 ve věci C-117/15, *Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH proti Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (GEMA)*, bod 39.

²⁹⁶ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. června 2017 ve věci C-610/15, *Stichting Brein proti Ziggo BV, XS4ALL Internet BV* (bod 27 a uvedená judikatura).

²⁹⁷ Tamtéž, bod 28 a uvedená judikatura.

²⁹⁸ VAN ASBROECK; DEBUSSCHE, CÉSAR, 2017, op. cit., s. 71.

²⁹⁹ Čl. 4 informační směrnice, § 14 AutZ.

to však nejen z recitálu 28 preambule (odůvodnění) směrnice, důvodové zprávy, ale též z ustáleného výkladu SDEU.³⁰⁰ Prodej nehmotných (elektronických) rozmnoženin tak není výkonem práva na rozšiřování, ale výkonem práva na sdělování díla veřejnosti dle čl. 3 odst. 1 informační směrnice.

Právo na rozšiřování je omezeno doktrínou tzv. unijního vyčerpání práv, ke kterému dochází prvním oprávněným převodem vlastnictví na území Evropské unie, tj. prvním převodem vlastnického práva, který byl uskutečněn nositelem práv nebo s jeho souhlasem.³⁰¹ Tento institut byl do unijního práva vnesen za účelem umožnit sekundární prodeje nosičů předmětů ochrany.³⁰²

Stejně jako se rozšiřování díla nevztahuje na nehmotné rozmnoženiny díla, tak u nich nemůže dojít ani k vyčerpání práv na rozšiřování a druhotnému prodeji digitálních rozmnoženin. Tento výklad SDEU do určité míry relativizoval rozhodnutím ve věci *UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.*,³⁰³ ve které připustil vyčerpání práv na rozmnožování za splnění specifických podmínek také u nehmotné rozmnoženiny počítačového programu. SDEU však v judikátu jasně stanovil, že autorskoprávní ochrana počítačových programů se řídí směrnicí 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů, která je *lex specialis* k informační směrnici, proto tyto závěry nelze vztáhnout na všechna nehmotná díla a jejich rozmnoženiny.

V roce 2017 položil nizozemský rechtbank Den Haag (soud v Haagu) Soudnímu dvoru sérii předběžných otázek týkajících se vyčerpání práva na rozšiřování u digitálních rozmnoženin knih (e-knih). SDEU se ovšem nakonec v příslušném rozsudku *Nederlands Uitgeversverbond a další proti Tom Kabinet Internet BV a další*³⁰⁴ řešením otázky, zda může u digitálních rozmnoženin dojít k vyčerpání práva na rozšiřování, nezabýval. SDEU totiž namítal, že podstatou položených předběžných otázek není možnost či nemožnost vyčerpání práv u nehmotných rozmnoženin, ale vyřešení otázky, „zda poskytnutí elektronické knihy k trvalému užití prostřednictvím stažení spadá pod pojem „sdělování veřejnosti“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29, nebo pod pojem „veřejné rozšiřování“ uvedený v čl. 4 odst. 1 této

³⁰⁰ Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 22. ledna 2015 ve věci C-419/13, *Art & Allposters International BV proti Stichting Pictoright*.

³⁰¹ Čl. 4 odst. 2 informační směrnice.

³⁰² MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 125.

³⁰³ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 3. července 2012 ve věci C-128/11, *UsedSoft GmbH. proti Oracle International Corp.*

³⁰⁴ Srov. Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 19. prosince 2019 ve věci C-263/18, *Nederlands Uitgeversverbond a další proti Tom Kabinet Internet BV a další*.

směrnice.³⁰⁵ Jelikož SDEU došel v souladu s předchozí judikaturou k závěru, že se jedná o sdělování veřejnosti, možnosti aplikace čl. 4 odst. 2 na nehmotné rozmnoženiny děl se vůbec nevěnoval a tato otázka zůstává nezodpovězena.

3.2.1 Výjimky a omezení výlučných práv autora

Evropští zákonodárci deklarují potřebu zajištění vysoké úrovně ochrany v procesu harmonizace autorského práva, protože ochrana takových práv podle nich „*napomáhá zajistit udržení a rozvoj tvořivosti v zájmu autorů, výkonných umělců, výrobců, spotřebitelů, kultury, průmyslu a široké veřejnosti.*“³⁰⁶ Toto přesvědčení se promítlo také do výsledné podoby informační směrnice, která se přes své ambice stát se moderní předpisem vyvažujícím zájmy nositelů autorských práv a jiných zainteresovaných subjektů vychýlila na stranu autorů a zavedla pouze jedinou povinnou výjimku z garantovaných exkluzivních práv, zatímco rozhodnutí zda transponovat zbývající uvedené výjimky a omezení ponechala na jednotlivých členských státech.

Potřebu nalézt rovnováhu mezi různými zájmovými skupinami dobře ilustruje čl. 15 odst. 1 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,³⁰⁷ který zavazuje státy uznávat nejen právo člověka „*požívat ochrany morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby,*“ ale také právo „*účastnit se kulturního života*“ a „*užívat plodů vědeckého pokroku a jeho využití*“. Sestavení funkčního katalogu výjimek a omezení (dosud široce pojímaných) výlučných autorských práv je jedním ze způsobů, jak požadované rovnováhy dosáhnout a vytvořit ve společnosti kreativní atmosféru podporující vznik další duševních výtvorů.³⁰⁸

Dle ustálené judikatury SDEU je třeba výjimky a omezení vykládat restriktivně, jelikož jde o odchýlení od obecného pravidla,³⁰⁹ což dále posiluje postavení nositelů exkluzivních práv. Tento závěr později SDEU částečně relativizoval, když připustil, že výklad musí „*umožnit zachování užitečného účinku [...] stanovené výjimky a být v souladu s jejím účelem*“. Ustanovení

³⁰⁵ Rozsudek SDEU C-263/18, bod 34.

³⁰⁶ Recitál 9 informační směrnice.

³⁰⁷ Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

³⁰⁸ GEIGER, C. *Promoting Creativity through Copyright Limitations: Reflections on the Concept of Exclusivity in Copyright Law*. Vanderbilt Journal of Entertainment and Technology Law. [online]. 2010, č. 3, s. 515-548. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z:

<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/vanep12&id=524&collection=journals&index=.> s. 525-526.

³⁰⁹ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 26. října 2006 ve věci C-36/05, *Komise Evropských společenství proti Španělskému království*, bod 31.

stanovující limity výhradních práv je dále třeba vykládat ve prospěch rozvoje nových technologií tak, aby mohly „umožnit a zabezpečit vývoj a fungování nových technologií, a také zajistit přiměřenou rovnováhu práv a zájmů nositelů práv [...] a uživatelů chráněných předmětů ochrany“.³¹⁰

Dalším limitem aplikace výjimek a omezení je povinnost splňovat podmínky tzv. třístupňového testu, jenž je v obdobném znění zakotven a používán na úrovni mezinárodního, unijního i národního práva.³¹¹ Třístupňový test brání aplikaci výjimek a omezení, které nesplňují byť jen jedinou ze tří podmínek testu – musí se jednat o výjimku či omezení zvlášť stanovené v zákoně, užití díla na základě této výjimky či omezení nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití a takovým užitím nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.³¹²

Harmonizovat výjimky a omezení autorských práv se dosud na území Evropské unie příliš nedaří. Nesoulad mezi jednotlivými členskými úpravami autorského práva je zvláště problematický v prostředí online sítí, ve kterém je (chráněný) obsah často sdílen bez ohledu na hranice jednotlivých států a zajištění odpovídající úroveň harmonizace je obzvláště důležité.

Jak již bylo zmíněno, informační směrnice stanoví povinnost implementovat jediné omezení výlučných práv autora, a to omezení práva na rozmnožování v případě dočasných technických rozmnoženin. Výjimka stanovená v čl. 5 odst. 1 informační směrnice³¹³ se konkrétně zabývá dočasnými technickými rozmnoženinami a má vyvažovat příliš široké chápání práva na rozmnožování, které de facto znemožňuje bez souhlasu autora jakkoliv digitálně nakládat s daty, jelikož je při elektronickém nakládání téměř vždy třeba vytvářet digitální rozmnoženiny předmětných dat.³¹⁴

Aby bylo možné výjimku na data aplikovat, musí být vytvoření rozmnoženiny nedílnou a podstatnou částí technologického procesu,³¹⁵ její vytvoření musí být dočasné a rozmnoženina

³¹⁰ Rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech C-403/08 a C-429/08, body 163 a 164.

³¹¹ Srov. čl. 10 smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském, čl. 5 odst. 5 informační směrnice a § 29 odst. 1 AutZ.

³¹² HOLCOVÁ, I., § 29 [Základní předpoklady pro uplatnění výjimek a omezení práva autorského Třístupňový test]. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 296-297.

³¹³ A v téměř totožném znění transponovaná do českého právního řádu – srov. § 38a AutZ.

³¹⁴ MYŠKA, In: POLČÁK a kol., 2018, op. cit., s. 140.

³¹⁵ Dle recitálu č. 33 by se mělo jednat například o proces prohlížení webových stránek (browsing) či ukládání dat do vyrovnávací paměti (caching). SDEU dále za dovolené označil technické rozmnoženiny vznikající při přijímání satelitního vysílání (rozhodnutí ve věci *Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a další*).

nesmí mít žádný samostatný hospodářský význam. Výhradním účelem rozmnoženiny musí být umožnění 1) oprávněného užití díla nebo 2) přenosu komunikačních sítí mezi třetími stranami uskutečněného prostředníkem.³¹⁶

Také v případě výjimky z práva na rozmnožování pro dočasné technické rozmnoženiny Soudní dvůr judikoval, že tuto výjimku je třeba vykládat restriktivně, ale s ohledem na to, aby byla zachována funkčnost technologie, v rámci jejíhož procesu jsou data rozmnožována. Dále stanovil pět podmínek vycházejících ze znění informační směrnice, které je pro možnost aplikování výjimky nutné kumulativně splnit.³¹⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že výjimka pro dočasné technické rozmnoženiny se bude vztahovat jen na velmi úzkou skupinu specificky vymezených dat a většina způsobů nakládání s autorskoprávně chráněnými daty tak bude vyžadovat předchozí svolení autora.

Kromě povinné výjimky pro dočasné technické rozmnoženiny obsahuje informační směrnice katalog dobrovolných výjimek. Do českého právního řádu bylo implementováno mnoho těchto jinak dobrovolných výjimek. Taxativní výčet a podrobnější specifikaci výjimek a omezení práva autorského nalezneme zejména v § 29–39b autorského zákona.³¹⁸ Blíže se jimi s výjimkou těch, které souvisí s vytěžováním dat, s ohledem na cíle mé práce nezabývám.

3.3. Zvláštní právo pořizovatele databáze a data

Předtím, než se zaměřím na problematiku vytěžování dat, je třeba se ještě krátce zmínit o možnosti chránit soubory dat *sui generis* právem pořizovatele databáze. Toto zvláštní právo je upraveno směrnicí Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, v českém právním řádu je zakotveno v hlavě III autorského zákona. Zvláštní právo pořizovatele databáze existuje nezávisle na autorskoprávní ochraně databáze a jedna databáze může být chráněna autorským právem i právem *sui generis* zároveň,³¹⁹ vyloučen není ani souběh s jinými formami právní ochrany.³²⁰

³¹⁶ Srov. čl. 5 odst. 1 informační směrnice.

³¹⁷ Rozsudek soudního dvora ve věci C-5/08/10, bod 55.

³¹⁸ Omezení autorského práva ve vztahu k počítačovým programům je upraveno mimo tento katalog v § 66 AutZ. Omezení zvláštního práva pořizovatele databáze (o kterém bude blíže pojednáno v části 3.3.) upravuje § 91-92 AutZ.

³¹⁹ KOUKAL, P., KOŠČÍK, M. § 88a. In: In: POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9. s. 583.

³²⁰ MYŠKA, In: POLČÁK, 2017, op. cit., s. 148.

Zvláštní právo pořizovatele databáze je absolutním majetkovým právem, na rozdíl od autorskoprávní ochrany databází nemá osobnostně právní složku. Náleží mezi práva duševního vlastnictví.

Klíčovým pojmem *sui generis* ochrany databází je pojem „podstatný vklad“. Zvláštní práva k databázi totiž přísluší jejímu pořizovateli při splnění podmínky, že „*pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad [...]*“³²¹ Toto právo tedy nechrání způsob uspořádání a výběru dat v databázi (tj. strukturu databáze), jako tomu je v případě autorskoprávní ochrany databází, ale data v ní uspořádaná, či v širším kontextu úsilí a investice vložené do vytvoření databáze.³²²

Sui generis právem chráněný vklad může spočívat v pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze.³²³ Vklad spojený s **pořízením** databáze lze podle judikatury SDEU chápat jako prostředky vložené do sběru a zpracování již existujících dat, nikoliv do samotného vytvoření těchto dat.³²⁴ Vklad spočívající v **ověření** databáze vykládá SDEU tak, že „*zahrnuje prostředky vynaložené na kontrolu správnosti prvků vyhledaných při zřizování databáze, jakož i za jejího fungování, s cílem zajistit spolehlivost informace v této databázi obsažené.*“³²⁵ Vklad spočívající v **předvedení obsahu** databáze podle SDEU zahrnuje „*prostředky, které mají této databázi dát její funkci zpracovávání informací, a sice prostředky určené k systematickému či metodickému uspořádání prvků obsažených v této databázi, jakož i k organizaci jejich individuální přístupnosti.*“³²⁶

Vklad pořizovatele databáze musí spočívat v kvalitativním³²⁷ či kvantitativním³²⁸ přínosu do databáze. Tento přínos může mít podobu vynaložených finančních prostředků, ale také vynaloženého času, práce a energie.³²⁹

³²¹ § 88a AutZ.

³²² Srov. recitál č. 10-12 databázové směrnice.

³²³ Čl. 7 odst. 1 databázové směrnice.

³²⁴ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-203/02 *British Horseracing Board Ltd a další v. William Hill Organization Ltd.*, bod 31; Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-444/02 *Fixtures Marketing Ltd v Organismos prognostikon agonon podosfairou*, bod 40.

³²⁵ Rozsudek SDEU ve věci C-203/02, bod 34.

³²⁶ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-338/02 *Fixtures Marketing Ltd proti Svenska Spel AB*, bod 27.

³²⁷ Tj. nevyčíslitelné vklady – duševní úsilí, energie jedince.

³²⁸ Tj. vyčíslitelné vklady – např. finanční prostředky.

³²⁹ Recitál č. 40 databázové směrnice.

Obsahem *sui generis* databázového práva je absolutní právo pořizovatele databáze na vytěžování a/nebo zužitkování celého obsahu databáze nebo její podstatné části a právo jinému udělit souhlas k výkonu takového práva, nebo zakázat výkon takového práva.³³⁰ „Vytěžováním“ se pro potřeby databázové směrnice rozumí „trvalý nebo dočasný přenos celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem,“³³¹ „zužitkováním“ pak „jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájmem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu.“³³²

Směrnice v čl. 9 upravuje katalog dobrovolných výjimek ze zvláštního práva k databázi. Paradoxním důsledkem rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Ryanair Ltd proti Aviation BV*,³³³ ve kterém SDEU poskytl výhodnější postavení osobě zpřístupňující třetím osobám databázi nechráněnou právem *sui generis* než pořizovateli databáze chráněné právem *sui generis*, může být snaha pořizovatelů vyhnout se splnění podmínek pro přiznání *sui generis* ochrany a raději chránit databáze smluvně. Pořizovatel totiž při smluvní ochraně databáze (která není chráněna zvláštním právem pořizovatele databáze) není omezen zákonnými výjimkami z výlučných *sui generis* práv. Je však nutné připomenout, že zatímco *sui generis* ochrana platí *erga omnes*, smluvní ochrana platí pouze *inter partes* a vůči třetím osobám je neúčinná, což rozsah poskytované relativní ochrany výrazně zmenšuje.

³³⁰ MYŠKA, In: POLČÁK, 2017, op. cit., s. 154.

³³¹ Čl. 7 odst. 2 písm. a) databázové směrnice.

³³² Čl. 7 odst. 2 písm. b) databázové směrnice.

³³³ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 15. ledna 2015 ve věci C-30/14 *Ryanair Ltd proti PR Aviation BV*.

4. Vytěžování dat

Vytěžování dat (z anglického data mining, dále také DM) je analytická technologie, která díky neustálé rostoucímu objemu produkovaných dat nabývá na významu a její aplikace se rozšiřuje do stále širšího okruhu oblastí lidské činnosti. Z technického pohledu může být vytěžování dat definováno jako: „[t]echnologie vyhledávání, modelování a prezentace předem neznámých informací, příp. znalostí a vztahů mezi daty v rozsáhlých databázích a datových skladech. Analýzy se odvozují přímo z obsahu dat, nikoliv na základě hypotéz či dotazů uživatele. Využívají se techniky umělé inteligence [...], jež mohou být kombinovány s technikami statistického a matematického modelování [...]“³³⁴

DM umožňuje získávat nové poznatky z již existujících, strukturovaných i nestrukturovaných dat, která byla často vytvořena a sesbírána za úplně jiným účelem, než za jakým je jejich vytěžování prováděno. Díky možnosti analyzovat bezprecedentní množství dat z různých zdrojů a oborů je možné nacházet nové souvislosti a trendy tam, kde by nás jinak ani nenapadlo hledat.³³⁵ Nové poznatky získané DM mohou být využity jak v komerční sféře, tak ve sféře vědy, výzkumu a vzdělávání, přispět mohou také k rozvoji a zefektivňování veřejné sféry.

Data, která jsou předmětem vytěžování, ale nemusí být (a ve většině případů také nebudou) volně přístupná.³³⁶ Zdrojová data mohou požívat různorodé právní ochrany – mohou podléhat právu na ochranu osobních údajů, autorskému právu, zvláštnímu právu pořizovatele databáze, jako obchodní tajemství mohou být chráněna také právem na ochranu proti nekalé soutěži.

Během procesu vytěžování dat může být zasazeno jak do výlučných práv autora, tak do zvláštního práva pořizovatele databáze.³³⁷ Autorským právem mohou být chráněna samotná vytěžovaná data, ale také způsob výběru a uspořádání těchto dat do databáze. Zvláštním právem

³³⁴ KUČEROVÁ, Helena. *Vytěžování dat*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000088&local_base=KTD.

³³⁵ KRETSCHMER, M., MARGONI, T. *The Text and Data Mining exception in the Proposal for the Directive on Copyright in the Digital Single Market: Why it is not what EU copyright law needs* [online]. University of Glasgow, 2018 [cit. 2021-05-05]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/324779796_The_Text_and_Data_Mining_exception_in_the_Proposal_for_a_Directive_on_Copyright_in_the_Digital_Single_Market_Why_it_is_not_what_EU_copyright_law_needs.

³³⁶ KOŠČÍK, M. *Sdílení dat jako komplexní právní problém*. In: KOŠČÍK, M., POLČÁK, R., MYŠKA, M., HARAŠTA, J. *Výzkumná data a výzkumné databáze. Právní rámec zpracování a sdílení vědeckých poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-952-7, s.22.

³³⁷ KOŠČÍK, In: KOŠČÍK a kol., 2017, op. cit., s. 81.

pořizovatele databáze může být databáze chráněna před vytěžením celého jejího obsahu nebo jeho kvalitativně či kvantitativně podstatné části.³³⁸

Z pohledu autorského práva může při vytěžování dojít k zásahu do výlučných práv autora ve dvou okamžicích. První možný zásah nastává při vstupu dat do procesu vytěžování, tj. při jejich shromažďování a přípravě k vytěžování³³⁹ – program provádějící vytěžování bude pro správné fungování ve většině případů potřebovat vytvořit kopii analyzovaného datového souboru, dojde tedy k užití díla a zásahu do práva na rozmnožování ve smyslu čl. 2 informační směrnice.³⁴⁰ Pro účely vytěžování mohou být zkopírována (tedy rozmnožena) nejen samotná data, ale také struktura databáze, tedy způsob jejího výběru a uspořádání.³⁴¹

K druhému zásahu do práv autora, a to do práva na sdělování díla veřejnosti, může dojít naopak na výstupu, tedy při zveřejňování výsledků vytěžování. Jelikož předmětem autorského práva nejsou samotné myšlenky, principy, metody, objevy, vědecké teorie, vzorce³⁴² či jiná obdobná zjištění, která jsou výsledkem datové analýzy, k zásahu do exkluzivních práv autora bude na výstupu docházet spíše zřídka. Dojít k němu může v případě, že součástí výsledného zveřejněného materiálu budou kromě konkrétních zjištění také původní analyzovaná data či jejich část způsobilá být předmětem autorskopravní ochrany.³⁴³

Chce-li osoba odlišná od autora užít v procesu DM autorskopravně chráněná data, musí jí být nejdříve autorem uděleno prostřednictvím licenční smlouvy oprávnění k výkonu práva dílo užít (§ 12 odst. 1 AutZ), případně musí naplnit zákonné podmínky pro mimosmluvní užití autorského díla (§ 29 a násl. AutZ).

Z pohledu zvláštního práva pořizovatele databáze může při DM dojít zejména k zásahu do práva na vytěžování databáze či její podstatné části. Vytěžováním se v kontextu zvláštního práva pořizovatele databáze rozumí „*trvalý nebo dočasný přenos celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem.*“³⁴⁴

³³⁸ § 90 AutZ.

³³⁹ SENFTLEBEN, Martin. *EU Copyright Reform and Startups – Shedding Light on Potential Threats in the Political Black Box* [online]. 2017 [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://docplayer.net/76215691-Eu-copyright-reform-and-startups-shedding-light-on-potential-threats-in-the-political-black-box.html>. s. 5.

³⁴⁰ K zásahu na vstupu nemusí dojít, pokud program daná data pouze přečte, aniž by došlo k vytvoření vlastní rozmnoženiny. Tato situace je však v procesu TDM spíše výjimečná.

³⁴¹ KOŠČÍK, In: KOŠČÍK a kol., 2017, op. cit., s. 81.

³⁴² Srov. § 2 odst. 6 AutZ.

³⁴³ SENFTLEBEN, 2017, op. cit., s. 6.

³⁴⁴ Čl. 7 odst. 2 písm. a) databázové směrnice.

SDEU judikoval, že pojem vytěžování má široký význam a že tento pojem musí být vykládán „jako vztahující se ke všem činnostem, které spočívají v přivlastnění si [...], bez souhlasu osoby, která vytvořila databázi, výsledků jejího vkladu [...]“³⁴⁵ Ačkoliv se lze výjimečně setkat i s takovým technickým řešením, které vytěží pouze nepodstatné části databáze,³⁴⁶ ve většině případů při DM k zásahu do zvláštního práva pořizovatele databáze dojde.³⁴⁷

Chce-li osoba odlišná od pořizovatele vykonávat při DM právo na vytěžování databáze, je třeba, aby jí byla pořizovatelem nejprve udělena licence, případně musí splňovat podmínky zákonných licencí (§ 92 AutZ). Jelikož je právo pořizovatele převoditelné (§ 90 odst. 6 AutZ), může na něj být právo na vytěžování také převedeno ve smyslu zcizení práva.³⁴⁸

Vytěžování textů a dat je proces, který umožňuje získat nové informace a objevovat dosud nezjištěné souvislosti mezi nejrůznějšími ekonomickými, sociologickými, přírodními a dalšími fenomény, a napomáhat tak k rozvoji mnoha oblastí lidské existence. Vysoké vstupní bariéry spojené s nutností získat oprávněný přístup k datům, které se mají stát předmětem vytěžování, však brání plnému využití potenciálu, který tento proces nabízí. Do evropského i českého práva jsou proto zaváděny výjimky a omezení autorských práv (resp. zvláštního práva pořizovatele databáze), které za splnění stanovených podmínek umožňují některým subjektům vytěžovat chráněná data, aniž by k vytěžování bylo třeba získat souhlas autora (resp. pořizovatele databáze).

Pouze omezený význam má pro DM výše vyložená mandatorní výjimka pro dočasné technologické rozmnoženiny (čl. 5 odst. 1 informační směrnice, § 38a AutZ). Rozmnoženiny vzniklé za účelem vytěžování dat budou mít zpravidla trvalý charakter,³⁴⁹ obtížnou se ale jeví také snaha prokázat neexistenci samostatného hospodářského významu, jelikož ekonomická hodnota DM naopak bývá velmi vysoká.³⁵⁰

³⁴⁵ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-203/02, op. cit., bod 51.

³⁴⁶ Vytěžování nepodstatných částí databáze navíc nesmí být opakované a systematické a zároveň v rozporu s obvyklým užíváním či neodůvodněně poškozující oprávněné zájmy pořizovatele, má-li být dovoleno (čl. 7 odst. 5 databázové směrnice).

³⁴⁷ TRIAILLE, J.-P. a kol., Study on the legal framework of text and data mining (TDM) [online]. Luxembourg: Publications Office, 2014. [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/074ddf78-01e9-4a1d-9895-65290705e2a5/language-en>. s. 38

³⁴⁸ HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 646.

³⁴⁹ KOŠČÍK, In: KOŠČÍK a kol., 2017, op. cit., s. 85.

³⁵⁰ VAN ASBROECK; DEBUSSCHE, CÉSAR, 2017, op. cit., s. 74.

Vysokou důležitost pro DM má naopak výjimka stanovená v čl. 5 odst. 3 písm. a) informační směrnice, která omezuje právo na rozmnožování a sdělování veřejnosti při „užití pouze pro ilustrační účel při vyučování nebo při vědeckém výzkumu, pokud je uveden zdroj včetně jména autora, je-li to možné, a to v rozsahu opodstatněném sledovaným nekomerčním účelem“ Předmětnou výjimku lze aplikovat pouze pro vytěžování při vědeckém výzkumu sledujícím nekomerční účel. Směrnice navíc stanoví velmi neurčitý rozsah, ve kterém je možné data pro TDM využít – jedná se o „rozsah opodstatněný sledovaným nekomerčním účelem.“ Takto neurčité vymezení snižuje právní jistotu a odrazuje vědecké výzkumné instituce od využívání této výjimky. Podstatnou limitaci představuje v neposlední řadě také fakultativní charakter ustanovení, který vede k tříštění autorskoprávní úpravy v jednotlivých státech Evropské unie, jelikož ne všechny státy přistoupily k implementaci této výjimky.³⁵¹

Zvláštní právo pořizovatele databáze na vytěžování omezuje čl. 9 databázové směrnice, který zakotvuje fakultativní výjimky ze zvláštního práva. V kontextu DM je významná zejména výjimka uvedená v písmenu b). Jedná se o výjimku personálně a účelově omezenou³⁵² - je stanovena pouze ve prospěch oprávněného uživatele databáze³⁵³ a ten může databázi vytěžít pouze za účelem „národního vyučování nebo vědeckého výzkumu, je-li uveden pramen, v rozsahu odůvodněném sledovaným nevýdělečným cílem.“ Musí se zároveň jednat o databázi, která již byla zpřístupněna veřejnosti.

Jednou z novinek, kterou do evropského právního řádu přináší již zmiňovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES, je povinnost vnést do národních úprav členských států výjimku z autorských práv a zvláštních práv pořizovatele databáze pro účely vytěžování textů a dat (texts and data mining, dále jen TDM). Členské státy mohou nechat v platnosti (případně také přijmout nová) obecnější ustanovení slučitelná s fakultativními výjimkami a omezeními stanovenými v databázové směrnici a informační směrnici, těmito obecnějšími výjimkami nebudou dotčeny nové obligatorní výjimky a omezení zavedené směrnici JDT.³⁵⁴

³⁵¹ Česká republika je jedním ze států, které dobrovolnou výjimku do svého právního řádu převzaly. Stalo se tak ustanovením § 31 odst. 1 písm. c) autorského zákona.

³⁵² HOLCOVÁ, I., In: HOLCOVÁ a kol., op. cit., s. 648.

³⁵³ Dle judikatury SDEU se jedná o takového uživatele, jehož „přístup k obsahu databáze [...] spočívá na přímém nebo nepřímém souhlasu osoby, která vytvořila databázi [...]“ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-203/02, op. cit., bod 58.

³⁵⁴ Čl. 24 a 25 směrnice JDT.

Směrnice JDT zavádí pro účely směrnice novou definici vytěžování textů a dat – dle č. 2 odst. 2 směrnice JDT se vytěžováním textů a dat rozumí „*jakákoli automatizovaná technika analýzy, jejímž cílem je analyzovat text a data v digitální podobě za účelem získání informací a která zahrnuje mimo jiné vzory, tendence a souvztažnosti.*“ Evropská unie si velmi dobře uvědomuje potenciál, který se skrývá v efektivní analýze rostoucího objemu dat³⁵⁵ – dostupná data umožňují vznik nových produktů a služeb, zvyšují produktivitu a efektivitu hospodářství i veřejných politik, jsou zásadní pro rozvoj umělé inteligence, na podporu jejíhož rozvoje se EU plánuje v příštích letech zaměřit.³⁵⁶

Nově zavedená výjimka má proto zpřístupnit data, která jsou jinak chráněna autorským právem či zvláštním právem pořizovatele databáze a k jejichž vytěžování je jinak zapotřebí souhlasu nositele práv, subjektům zabývajícím se výzkumem, a podpořit tak inovace na území EU.³⁵⁷

Výjimky a omezení pro vytěžování textů a dat stanové směrnicí JDT jsou mandatorní, tedy vhodnější pro další harmonizaci evropského autorského (a databázového) práva. Směrnice JDT je upravuje v článcích č. 3 a 4. Stejně jako výjimky stanovené informační směrnicí, i tyto výjimky podléhají výše představenému třístupňovému testu a bude je třeba vykládat restriktivně.

Článek 3 směrnice JDT přikazuje členským státům zavést výjimku pro vytěžování textů a dat pro účely vědeckého výzkumu. Subjekty oprávněnými těžit z této výjimky jsou výzkumné organizace a instituce kulturního dědictví. V čl. 2 odst. 1 a 3 poskytuje směrnice legální definice těchto subjektů.

Výzkumnou organizací se rozumí subjekt, jehož „*hlavním cílem je provádět vědecký výzkum nebo vykonávat vzdělávací činnosti, jejíž součástí je rovněž vědecký výzkum*“. Tento výzkum musí být vykonáván a) na neziskovém základě nebo tak, že do výzkumu zpětně investuje všechny zisky, nebo b) ve veřejném zájmu uznávaném členskými státy. Vykonává-li nad výzkumnou organizací rozhodující vliv nějaký podnik, nesmí mu být k výsledkům výzkumu

³⁵⁵ Data velkého objemu – big data – je pojem označující neuspořádané soubory různorodých dat z množství odlišných zdrojů, k jejichž zpracování jsou třeba nové metody a nástroje, přesahující možnosti tradiční datové analýzy. Evropská komise, Sdělení Komise ze dne 2. července 2014 nazvané *Na cestě k prosperující ekonomice založené na datech* (COM(2014)0442). s. 4.

³⁵⁶ Evropská strategie pro data, op. cit., s. 2.

³⁵⁷ Recitál č. 8 směrnice JDT.

umožněn přednostní přístup.³⁵⁸ Na rozdíl od výjimky upravené v informační směrnici tedy nemusí být vytěžování prováděno pouze za nekomerčním účelem a výzkumná organizace může výsledky výzkumu využít i komerčně, nezvýhodní-li přitom ovládající podnik.

Institucí kulturního dědictví se pak rozumí „*veřejně přístupná knihovna nebo muzeum, archiv nebo instituce pečující o zachování filmového nebo zvukového dědictví.*“³⁵⁹

Někteří autoři shledávají vymezení okruhu beneficentů příliš úzkým a nezahrnujícím všechny subjekty, které by z výjimky mohly těžit, aniž by došlo k poškození nositelů autorských práv.³⁶⁰ Se značným množstvím inovací a nápadů, jejichž stimulace je jedním z cílů směrnice, by mohly přicházet například start-upy, které by z výjimky kvůli omezeným počátečním zdrojům mohly velmi těžit.³⁶¹ Ostatně také pozměňovací návrh Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku navrhoval zahrnout i jiné subjekty, než jsou výzkumné organizace, a to začínající podniky (start-upy) a neziskové organizace.³⁶²

Další slabinou přijatého znění výjimky je nutnost mít k vytěžovaným textům a datům zákonný přístup. Jak ve svém stanovisku varuje European Copyright Society (dále také ECS), nositelé práv mohou zabránit aplikaci výjimky tím, že příslušné výzkumné organizaci či instituci kulturního dědictví odeprou přístup k předmětu ochrany, jelikož tyto subjekty přístup zpravidla získávají na základě smluvní dohody s nositelem práv.³⁶³

Druhou mandatorní výjimku obsahuje článek 4 směrnice JDT, který zavazuje státy zakotvit výjimku z práv nebo omezení práv „*pro rozmnoženiny a extrakce zhotovené za účelem vytěžování textů a dat z děl nebo jiných předmětů ochrany, k nimž mají zákonný přístup.*“³⁶⁴ Na rozdíl od výjimky v čl. 3 není použití výjimky vyhrazeno pouze pro výzkumné organizace a

³⁵⁸ Čl. 2 odst. 1 směrnice JDT.

³⁵⁹ Čl. 2 odst. 3 směrnice JDT.

³⁶⁰ Srov. BULAYENKO, O., FROSIO, G., GEIGER, C. *Text and Data Mining in the Proposed Copyright Reform: Making the EU Ready for an Age of Big Data?* [online]. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, 2018, č. 49, s. 814-844. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-018-0722-2>. s. 834.

³⁶¹ SENFTLEBEN, 2017, op. cit., s. 8.

³⁶² Stanovisko Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD) ze dne 1. 8. 2017 o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o autorském právu na jednotném digitálním trhu [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-592.363+03+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>. s. 21.

³⁶³ EUROPEAN COPYRIGHT SOCIETY. *General Opinion on the EU Copyright Reform Package* [online]. 24. 1. 2017 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://europeancopyrightsocietydotorg.files.wordpress.com/2015/12/ecs-opinion-on-eucopyright-reform-def.pdf>, s. 4.

³⁶⁴ Čl. 4 odst. 1 směrnice JDT.

instituce kulturního dědictví, ale svědčí jakémukoliv subjektu, který má k autorskému dílu zákonný přístup. Nositelé práv však mohou v rámci poskytnutí přístupu k autorskému dílu (zpravidla prostřednictvím licenční smlouvy) jeho užití pro vytěžování vyloučit, což dosah výjimky zásadně omezuje.³⁶⁵

Je tedy možné shrnout, že konečnému znění přijaté směrnice se nepodařilo naplnit všechny cíle, které si evropští legislativci vytýčili. Velkým pozitivem je jednoznačně mandatorní charakter výjimek a omezení, který přispěje k další harmonizaci autorského a databázového práva na území EU a napomůže posilování jednotného digitálního trhu EU. Bohužel okruh subjektů, které budou nakonec moci ze zavedených výjimek těžit, není dostatečně široký. Nedojde tak ani k podstatnému omezení nelegálního vytěžování dat a textů, ani k posílení postavení autorů a zvýšení náhrad za užití jejich díla. Přestože chce EU budovat silnou digitální ekonomiku založenou na datech,³⁶⁶ přijaté polovičaté řešení toho není schopné dosáhnout a zanechává nespokojené jak nositele práv, tak subjekty, které by z výjimky pro vytěžování textů a dat bývaly mohly těžit.

Ministerstvo kultury ČR na podzim roku 2020 představilo návrh novelizace autorského zákona³⁶⁷, který má mimo jiné do českého práva transponovat ustanovení směrnice JDT. K transpozici výjimek pro vytěžování dat a textů má dojít doplněním výjimek do stávajícího katalogu zákonných licencí. Ustanovení § 39d by mělo upravovat licenci k rozmnožování díla pro účely vytěžování textů a dat k vědeckému výzkumu (tj. transponovat čl. 3 směrnice JDT). Důvodová zpráva se krátce zabývá pojmem „výzkumná organizace“ a uvádí, že § 39d se bude týkat zejména „*veřejných výzkumných institucí ve smyslu zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích (vedených v Rejstříku v.v.i. vedeném MŠMT); výzkumných organizací uvedených v seznamu výzkumných organizací vedených MŠMT na základě zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací; institucí kulturního dědictví, jako jsou veřejně přístupné knihovny, muzea a galerie, archivy, včetně filmových archivů, a také*

³⁶⁵ QUINTAIS, J. P., *The New Copyright in the Digital Single Market Directive: A Critical Look* [online]. EUROPEAN INTELLECTUAL PROPERTY REVIEW 2020(1) (Forthcoming), 2019, 23 s. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3424770>. s. 8.

³⁶⁶ Srov. Evropská komise, Sdělení Komise ze dne 2. července 2014 nazvané *Na cestě k prosperující ekonomice založené na datech* (COM(2014)0442).

³⁶⁷ Ministerstvo kultury České republiky. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů* [online]. Praha: 2020. [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBV4HKCRN>.

*archivy veřejnoprávního rozhlasu a televize, pokud provádějí vědecký výzkum.*³⁶⁸ Zatímco ustanovení čl. 3 směrnice JDT výslovně stanoví podmínku zákonného přístupu, Ministerstvo kultury tuto podmínku do transpozičního návrhu výslovně nepřejímá – tato podmínka podle něj vyplývá již z obecného třístupňového testu (§ 29 AutZ).³⁶⁹

Ustanovení § 39c by mělo upravovat licenci k rozmnožování díla pro účely vytěžování textů a dat (tj. transponovat čl. 4 směrnice JDT), zároveň by zde měla být stanovena zákonná definice vytěžování textů a dat (která je doslovným převzetím ustanovení čl. 2 odst. 2 směrnice JDT).

Směrnice musí být do českého práva transponována a nové výjimky pro vytěžování textů a dat zavedeny nejpozději 7. června 2021.

³⁶⁸ Ministerstvo kultury České republiky. *Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů* [online]. Praha: 2020. [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBV4HKCRN>, s. 44.

³⁶⁹ Tamtéž.

Závěr

Ačkoliv bylo v práci představeno několik oblastí právní úpravy, které mohou za splnění zákonných podmínek poskytovat ochranu různým druhům (zejména kvalifikovaných) dat, při bližším prozkoumání daných oblastí práva se ukázalo, že tyto úpravy nebyly přijímány za účelem ochrany dat či právních vztahů vyplývajících z nakládání s daty, a ačkoliv je lze pro ochranu dat do jisté míry využít, neodpovídají zcela potřebám moderní digitální společnosti založené na datech. Zatímco některé typy dat mohou být chráněny hned několika druhy právní ochrany, jiná data nemusí být způsobilá dosáhnout na žádnou z jejích forem.

Neschopnost vhodně a komplexně uchopit ochranu dat v právu pramení již z toho, že právo data nechápe jednotným a ustáleným způsobem, ale význam tohoto pojmu se liší napříč různými oblastmi práva, pojem data je často nesprávně zaměňován s pojmem informace či naopak a ke správnému uchopení tohoto fenoménu nepřispívá ani fakt, že právní chápání dat může v některých případech odporovat jejich přirozené podstatě.

Ekonomická hodnota dat ovšem neustále roste a s ní roste také potřeba přijmout odpovídající legislativu, která bude schopná pružně reagovat na překotný vývoj informačních a komunikačních technologií. Evropská unie si dobře uvědomuje potenciál, který se skrývá v datové ekonomice, kterou lze jen těžko omezit na území jednotlivých členských států, a proto se soustavně snaží modernizovat své právní předpisy tak, aby vyhovovaly potřebám digitální společnosti a aby jejich prostřednictvím mohlo docházet ke sbližování národních úprav členských států.

Přestože se na úrovni Evropské unie opakovaně diskutuje zavedení vlastnického práva k datům, neexistuje v evropském ani českém právním řádu žádné právo absolutní povahy k právům jako takovým, tedy poskytující celistvou ochranu datům.

Specificky kvalifikovaným datům může ochranu poskytovat právo duševního vlastnictví, zejména pak právo autorské. Zdaleka ne všechna data však na tuto ochranu dosáhnou. Zejména velký fenomén moderní datové ekonomiky, big data, která jsou v drtivé většině generována, sbírána a analyzována bez tvůrčího přispění člověka, budou předmětem autorského práva jen v malém procentu případů.

Kromě jednotlivých dat mohou být právem duševního vlastnictví chráněny také uspořádané soubory dat, tedy databáze. Zde se nabízí dokonce ochrana dvojí, na sobě navzájem

nezávislá, a to ochrana databáze jako souborného díla autorským právem a *sui generis* ochrana zvláštním právem pořizovatele databáze. Ani tato dvě práva duševního vlastnictví ovšem nezahrnou všechny druhy databází a část z nich opět zůstane nechráněná.

Nežádoucím důsledkem toho, že tradiční právní instituty nebyly při svém vzniku tvořeny pro potřeby ochrany dat, je fakt, že pro některé subjekty, které by mohly usilovat o splnění podmínek pro poskytnutí ochrany prostředky práv duševního vlastnictví, je výhodnější se splnění těchto podmínek naopak vyhnout a nebýt povinen strpět užívání dat na základě zákonných výjimek a omezení jejich výlučných práv, ovšem s důsledky absence absolutní právní ochrany.

Evropská unie přijala v posledních desetiletích několik právních předpisů, které měly evropské autorské právo aktualizovat a přispět k další harmonizaci úprav jednotlivých členských států. Kvůli silným tlakům různých zájmových skupin ovšem ani v jednom případě nedošlo k tak radikální změně, jak bylo na počátku legislativního procesu zamýšleno a jak by bývalo bylo evropskému autorskému právu ku prospěchu.

V kontextu dat se důležitou jeví zejména směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu, která zavádí povinné výjimky z výlučných autorských práv a ze zvláštního práva pořizovatele databáze pro vytěžování dat a textů. Ačkoliv se jednoznačně jedná o krok správných směrem, ani v případě výjimky pro vytěžování dat se evropským zákonodárcům nepodařilo zcela naplnit potenciál, který by mohla vhodná právní úprava vytěžování přinést vědě a výzkumu, případně také neziskovým organizacím či dokonce začínajícím podnikům, a přijaté řešení je kompromisem, ze kterého nemají radost ani nositelé autorských práv, ani ostatní zainteresované subjekty.

De lege ferenda za podstatné považují zejména definování pojmu (autorské) dílo na úrovni Evropské unie. V současnosti je úprava tohoto pojmu přenechána na zákonodárcích jednotlivých členských států, což vede k různění požadavků na míru originality autorských děl. Přestože výklad pojmu původnost (originalita) provedl ve své judikatuře SDEU a de facto tak harmonizoval potřebnou míru originality bez ohledu na úpravy jednotlivých členských států, do budoucna by bylo v rámci posílení právní jistoty vhodné provést harmonizaci přímo v pozitivním právu EU. Pro ochranu dat je harmonizování tohoto pojmu zásadní, jelikož data se v prostředí digitálních sítí šíří téměř bez ohledu na hranice jednotlivých členských států.

Za nepochybně správný krok považuji zavádění nových mandatorních výjimek a omezení výlučných práv autora a pořizovatele databáze, které napomáhá vyvažovat v některých případech až příliš extenzivně pojatá exkluzivní práva autorská (resp. *sui generis* právo pořizovatele databáze). De lege ferenda bych volila zavádění zejména obligatorních výjimek, nikoliv fakultativních výjimek, které přispívají k tříštění unijní úpravy. Vhodné by mohlo být také zvážit, zda některé dosavadní fakultativní výjimky neučinit mandatorními.

Ačkoliv souhlasím se zavedením nové výjimky pro vytěžování textů a dat pro účely vědeckého výzkumu (čl. 3 směrnice JDT), aktuální okruh beneficentů, kteří z výjimky mohou těžit, není dle mého názoru dostatečný a do budoucna by měl být rozšířen, zejména o neziskové organizace.

Nejrůznější dokumenty Evropské unie jasně ukazují, že téma dat v právu je pro ni stěžejní, z čehož je možné usuzovat, že na jejím poli budou i nadále přijímány předpisy, jejichž cílem bude podpora investic do výzkumu a inovací založených na datech a datové analýze. Prozatím však právní úprava dat (přes mnohé změny a vylepšení) zůstává příliš dílčí, roztržitou a neschopnou adekvátně reagovat na výzvy digitálního světa.

Seznam použitých zkratk

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.
ČR	Česká republika
DM	Data mining (vytěžování dat)
Databázová směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.
EU	Evropská unie
ECS	European Copyright Society
GDPR	Nařízení (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
Informační směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.
NS	Nejvyšší soud
ObčZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
Směrnice JDT	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.
TDM	Text and data mining (vytěžování textů a dat)
TRIP	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
ZákP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

DETERMANN, Lothar. No One Owns Data. *Hastings Law Journal*. 2018, Vol. 70, Issue 1, 44 s.

DVOŘÁK, J., FIALA, F., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2020. 1624 s. ISBN 978-80-7598-656-6. Dostupné po registraci z: noveaspi.cz.

FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474)* [online]. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2014. 1328 s. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: noveaspi.cz

GERLOCH, A. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.

HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1692 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6.

HULMÁK, M. a kol., *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon – komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2.

KNAPP, V., LUBY, Š. *Československé občanské právo. Díl I. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: Orbis, 1974. 587 s.

KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. 248 s. ISBN 80-7179-028-1.

KOŠČÍK, M., POLČÁK, R., MYŠKA, M., HARAŠTA, J. *Výzkumná data a výzkumné databáze. Právní rámec zpracování a sdílení vědeckých poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-952-7.

LAVICKÝ, P., a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

MAISNER, M., a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 356 s. ISBN 978-80-7357-638-7.

ONDREJOVÁ, D., *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. Komentář. § 2972-2990*. Praha: C. H. Beck, 2014. 384 s. ISBN 978-80-7400-522-0.

POLČÁK, R. a kol. *Právo informačních teorií*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 656 s. ISBN 978-7598-0458.

POLČÁK, R. a kol., *Autorský zákon. Praktický komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2020. 864 s. ISBN 978-80-7502-391-9.

SMEJKAL, V. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. s. 128. ISBN 978-80-7380-720-7

SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5.

SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 465 s. ISBN 978-80-7400-752-1.

ŠÁMAL a kol., *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník – Komentář – Svazek III (absolutní majetková práva)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1328 s. ISBN 978-80-7478-547-4. Dostupné po registraci z: www.noveaspi.cz.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník – Komentář – Svazek V (relativní majetková práva I. část)*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1700 s. ISBN 978-80-7478-638-9. Dostupné po registraci z: www.noveaspi.cz

TELEC, I. Držba informací. *Právní rozhledy*. [online] 2014, č. 4. [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: beck-online.cz.

TELEC, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon*, 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2019. 1320 s. ISBN 978-80-7400-748-4.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

BULAYENKO, O., FROSIO, G., GEIGER, C. *Text and Data Mining in the Proposed Copyright Reform: Making the EU Ready for an Age of Big Data?* [online]. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, 2018, č. 49, s. 814-844. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-018-0722-2>.

EUROPEAN COPYRIGHT SOCIETY. *General Opinion on the EU Copyright Reform Package* [online]. 24. 1. 2017 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://europeancopyrightsocietydotorg.files.wordpress.com/2015/12/ecs-opinion-on-eucopyright-reform-def.pdf>.

FOX, R., KHAN, A. H., Artificial intelligence approaches to music composition. *Proceedings of the 2013 International Conference on Artificial Intelligence*. [online]. CSREA Press, 2013, 2, s. 575-581. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <http://worldcomp-proceedings.com/proc/p2013/ICA2548.pdf>.

GUILBAULT, L. *Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC* [online]. Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, 2010, vol. 1, no. 2, s. 55-66. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jipitec1&i=62..>

JANEČEK, V. Ownership of personal data in the Internet of Things. Elsevier Ltd.: Computer law & security review 34 [online]. 2018. s. 1039-1052. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364918300487?via%3Dihub>.

KOUKAL, Pavel. *Obchodní tajemství v novém občanském zákoníku*. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 2013, č. 4, s. 467-475. [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpv/article/view/5660>

KRETSCHMER, M., MARGONI, T. *The Text and Data Mining exception in the Proposal for the Directive on Copyright in the Digital Single Market: Why it is not what EU copyright law needs* [online]. University of Glasgow, 2018 [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/324779796_The_Text_and_Data_Mining_exception_in_the_Proposal_for_a_Directive_on_Copyright_in_the_Digital_Single_Market_Why_it_is_not_what_EU_copyright_law_needs

KUČEROVÁ, Helena. *Vytěžování dat*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000088&local_base=KTD.

LAGUARTA, J., HUETO, P. F., SUBIRANA, B. *COVID-19 Artificial Intelligence Diagnosis using only Cough Recordings*. [online]. IEEE Open Journal of Engineering in Medicine and Biology, 2020. [cit. 2020-10-12]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/344930557_COVID-19_Artificial_Intelligence_Diagnosis_using_only_Cough_Recordings

LOCHMANOVÁ, L. Právní úprava obchodního tajemství. První rozhledy [online]. 2020, č. 3. [cit. 2021-05-01] Dostupné z: beck-online.cz

LUNDSTEDT, L. *Territoriality in Intellectual Property Law : A comparative study of the interpretation and operation of the territoriality principle in the resolution of transborder intellectual property infringement disputes with respect to international civil jurisdiction, applicable law and the territorial scope of application of substantive intellectual property law in the European Union and United States* [online]. Stockholm, 2016., [cit. 2021-03-01]. 585 s. Doctoral thesis. Supervisor: LEVIN, M. Dostupné z: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-133470>.

OSBORNE, C. LLP. Legal study on Ownership and Access to Data. [online]. 2016. ISBN 978-92-79-62181-9. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0bec895-b603-11e6-9e3c-01aa75ed71a1/language-en>.

POLČÁK, R. Informace a data v právu. *Revue pro právo a technologie*. [Online]. 2016, č. 13. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4946>

QUINTAIS, J. P., *The New Copyright in the Digital Single Market Directive: A Critical Look* [online]. EUROPEAN INTELLECTUAL PROPERTY REVIEW 2020(1) (Forthcoming), 2019, 23 s. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3424770>

SENFTLEBEN, Martin. *EU Copyright Reform and Startups – Shedding Light on Potential Threats in the Political Black Box* [online]. 2017 [cit. 2021-04-10]. Dostupné z:

<https://docplayer.net/76215691-Eu-copyright-reform-and-startups-shedding-light-on-potential-threats-in-the-political-black-box.html>.

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a Výboru regionů COM(2015) 192 final ze dne 6. 5. 2015 Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě, In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>.

Stanovisko Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD) ze dne 1. 8. 2017 o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o autorském právu na jednotném digitálním trhu [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-592.363+03+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>.

TRIAILLE, J.-P. a kol., *Study on the legal framework of text and data mining (TDM)* [online]. Luxembourg: Publications Office, 2014. [cit. 2021-05-05]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/074ddf78-01e9-4a1d-9895-65290705e2a5/language-en>.

VAN ASBROECK, Benoit; DEBUSSCHE, Julien; CÉSAR, Jasmien. *Buiding the European Data Economy: Data Ownership White Paper* [online]. Bird&Bird. 2017. 142 s. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2017/global/data-ownership-in-the-context-of-the-european-dataeconomy>.

WALDFOGEL, J., *How Digitization Has Created a Golden Age of Music, Movies, Books and Television* [online]. *Journal of Economic Perspectives*, 2017. č. 3, s. 195-214. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.31.3.195>.

WINCHESTER, H. *A brief history of wearable tech.* [online]. Wareable Ltd. 2015. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.wearable.com/wearable-tech/a-brief-history-of-wearables>.

World Intellectual Property Organization (WIPO). *Guide to the Copyright and Related Right Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms* [online]. WIPO, 2003. 317 s. [2021-03-01]. Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf. ISBN 978-92-805-1200-7.

YONG, B., SHEN, J. LIU, X., et. al. An intelligent blockchain-based system for safe vaccine supply and supervision. *International Journal of Information Management*. [online]. Elsevier Ltd., 2020, 52. [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.10.009>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která byla uzavřena v Marrákeši dne 15. dubna 1994.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (2016/C 202/01).

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES.

Nařízení (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1807 ze dne 14. listopadu 2018 o rámci pro volný tok neosobních údajů v Evropské unii.

Směrnice Rady 93/42/EHS ze dne 14. června 1993 o zdravotnických prostředcích.

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14.5.1991 o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském uzavřená v Ženevě dne 20. prosince 1996.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech umělců a o zvukových záznamech uzavřená v Ženevě dne 20. prosince 1996.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soud sp. zn. 30 Cdo 739/2007 ze dne 11. 11. 2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2789/2013 ze dne 12. 2. 2015.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-203/02 *British Horseracing Board Ltd a další v. William Hill Organization Ltd*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-338/02 *Fixtures Marketing Ltd proti Svenska Spel AB*.

Rozsudek soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci C-444/02 *Fixtures Marketing Ltd. proti Organismos prognostikon agonon podosfairou AE*.

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, *Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 4. října 2011 ve spojených věcích C-403/08, *Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a dalším* a C-429/08, *Karel Murphy proti Media Protection Services Ltd*.

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011 ve věci C-145/10, *Eva-Maria Painer proti Standard Verlags GmbH a další*.

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci C-604/10 *Football Dataco Ltd a další proti Yahoo UK Limited a další*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 3. července 2012 ve věci C-128/11, *UsedSoft GmbH. proti Oracle International Corp*.

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 13. února 2014 ve věci C-466/12, *Nils Svensson a další proti Retriever Sverige AB*.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 15. ledna 2015 ve věci C-30/14 *Ryanair Ltd. proti Aviation BV*.

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 22. ledna 2015 ve věci C-419/13, *Art & Allposters International BV proti Stichting Pictoright*.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 29. října 2015 ve věci C-490/14 *Freistaat Bayern proti Verlag Esterbauer GmbH*.

Rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 19. listopadu 2015 ve věci C-325/14, *SBS Belgium NV proti Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (SABAM)*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 31. května 2016 ve věci C-117/15, *Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH proti Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (GEMA)*.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. června 2017 ve věci C-610/15, *Stichting Brein proti Ziggo BV, XS4ALL Internet BV*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 13. listopadu 2018 ve věci C-310/17, *Levola Hengelo BV proti Smilde Foods BV*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. července 2019 ve věci C-469/17, *Funke Medien NRW GmbH proti Bundesrepublik Deutschland*.

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 12. září 2019 ve věci C-683/17, *Cofemel – Sociedade de Vestuário SA proti G-Star Raw CV*.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 19. prosince 2019 ve věci C-263/18, *Nederlands Uitgeversverbond a další proti Tom Kabinet Internet BV a další*.

5. Seznam ostatních zdrojů

BULAO, J. *How Much Data Is Created Every Day in 2020?* [online]. TechJury.net, 2020. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://techjury.net/blog/how-much-data-is-created-every-day/#:~:text=2.5%20quintillion%20bytes%20of%20data%20are%20produced%20by,zettabytes%20will%20make%20up%20the%20entire%20digital%20universe.>

CADWALLAR, C., GRAHAM-HARRISON, E., Revealed: 50 million Facebook profiles harvested for Cambridge Analytica in major data breach. *The Guardian*. [online]. Guardian Media Group, 2018 4/4, str- 1-6. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/17/cambridge-analytica-facebook-influence-us-election>

Domo, Inc. *Data Never Sleeps 8.0*. [online]. Domo, Inc. 2020. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.domo.com/learn/data-never-sleeps-8>.

Domo, Inc. *Data Never Sleeps 6.0*. [online]. Domo, Inc. 2020. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.domo.com/learn/data-never-sleeps-6>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

EVROPSKÁ KOMISE, Sdělení Komise ze dne 2. července 2014 nazvané *Na cestě k prosperující ekonomice založené na datech* (COM(2014)0442).

EVROPSKÁ KOMISE. Evropská strategie pro data. Evropská unie, 2020, s. 1. ISBN 978-92-76-16022-9. 3 s.

Informační a komunikační technologie. [online]. Wikipedie, 2016. [cit. 2020-11-9]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Informační_a_komunikační_techologie

Internetová jazyková příručka. [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=%C3%BAadaj>

Ministerstvo kultury ČR. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Ministerstvo kultury České republiky. *Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*.

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES (nařízení o soukromí a elektronických komunikacích) v konečném znění COM/2017/010 final - 2017/03 (COD).

Policie ČR. *Kyberkriminalita*. [online]. Policie ČR, ©2020. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>.

THE ECONOMIST. *The world's most valuable resource is no longer oil, but data*. [online]. The Economist, 2017, May 6th. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>.

Volný pohyb dat se má stát pátou svobodou vnitřního trhu. In: Evropský parlament. [online]. 04-10-2018. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/economy/20180601STO04817/volny-pohyb-dat-v-eu-je-prilezitost-i-pro-ceske-firmy.

Autorskoprávní aspekty ochrany a vytěžování dat

Abstrakt

Význam data v informační společnosti neustále narůstá. Současná digitální ekonomika se soustředí okolo informačních a komunikačních technologií a jsou v ní produkovány a sbírány bezprecedentní objemy dat. Proto se tato diplomová práce soustředí na představení komplikovaného vztahu mezi daty a právem, s důrazem kladeným na právo autorské.

Samotná práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá podstatou dat a informací jako takových a ukazuje, že ani v právní teorii, ani v právní praxi nenajdeme komplexní pojmové a metodologické zakotvení pojmů data a informace. Druhá kapitola představuje oblasti právní úpravy, které jsou v různých kontextech aplikovatelné na data. Ochrany různých druhů dat může být dosaženo jak pomocí práv relativních, tak práv absolutních. Ovšem žádné z absolutních práv není způsobilé poskytnout ochranu datům jako takovým.

Třetí kapitola se soustředí na práva duševního vlastnictví, zejména na práva autorská a zvláštní právo pořizovatele databáze. Tato právní oblast je představena jak obecně, tak z pohledu ochrany dat. Tato kapitola také ukazuje, jaké podmínky musí být splněny, aby se data mohla stát předmětem práv duševního vlastnictví.

Hlavním cílem poslední kapitoly je představit pojem vytěžování dat z technické i právní perspektivy. V posledních letech bylo na půdě Evropské unie přijato několik předpisů, které se k vytěžování dat vztahují. Rostoucí počet výjimek a omezení exkluzivních autorských práv a *sui generis* práv pořizovatele databáze sice umožňuje stále více subjektům profitovat z vytěžování dat, ovšem pro správné fungování jednotného digitálního trhu je nezbytná další harmonizace.

Přestože Evropská unie konzistentně zdůrazňuje potřebu vytvořit harmonizovaný a flexibilní rámec práv duševního vlastnictví za účelem podpory rozvoje informační společnosti v Evropě, analýza provedená v této práci ukazuje, že současný právní rámec nenaplnuje všechny potřeby informačního věku a nedokáže poskytovat řádnou ochranu autorským právům a současně podporovat investice do výzkumu a inovací.

Klíčová slova: autorské právo, vytěžování dat, ochrana dat

Copyright aspects of data protection and data mining

Abstract

The importance of data in the information society is steadily increasing. Today's digital economy revolves around the information and communications technology and data are being produced and collected in unprecedented volume. That is why this thesis focuses on the complicated relationship between data and law with an emphasis on copyright law.

The thesis itself is divided into four chapters. First chapter explores the nature of data and information as such and shows that neither legal theory, nor legal practise offers a complex concept and methodology of data or information. Second chapter presents various areas of law which can provide protection of data in different contexts. The protection of certain types of data can be achieved by both relative and absolute rights but there is no absolute right that protects data as such.

Third chapter focuses on intellectual property rights, particularly on copyright law and database protection law. This area of law is presented both in general terms and in terms of data protection. It shows which conditions must be met for data to become a subject of intellectual property laws.

A primary objective of the last chapter is to introduce a term of data mining both from technical and legal perspective. In the past years various laws related to data mining were adopted in the EU. More exceptions and limitations to the author's exclusive rights and to exclusive rights of the maker of the database allows more subjects to benefit from data mining but there is still a great need of further harmonisation for the Digital single market to function properly.

Although the European Union constantly stresses the need to create a harmonised and flexible legal framework on intellectual property rights which can foster the development of the information society in Europe, an analysis conducted in this thesis shows that the current legal framework doesn't fit perfectly into the information age and can not properly protect author's rights while simultaneously stimulate investments in research and innovations.

Keywords: copyright law, data mining, data protection